

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Husitská teologická fakulta

Psychologické profilování pachatele

The criminal personality profiling

Diplomová práce

Vedoucí práce:
PhDr. Marina Luptáková

Autor:
Jaromír Bartoš

Praha, 2008

Anotace

V této diplomové práci se zabývám psychologickým profilováním pachatelů trestných činů. Pokusil jsem se shrnout toto téma do ucelené formy, zdůraznil jsem forenzně psychologické uplatnění v praxi. Jádro celé metodiky můžeme hledat v několika vědních disciplínách, zejména v psychologii, psychiatrii, sociologii, demografii a v mnoha jiných. Tato metodika pramení z lidského chování, proto nemůžeme vycházet z exaktního hlediska vědy. Popisuji postup sestavení profilu, na několika místech shrnuji opakující se znaky trestných činů a konkrétně charakterizují pachatele různorodé trestné činnosti. Mým cílem bylo přiblížit toto téma nezajímavým osobám, zdůraznit propojenost a možnost využití v kriminalistické praxi a zmínit další přidružené metodologie, jako jsou počítačové empirické databáze a geografické profilování. Psychologické profilování se neustále dynamicky rozvíjí a přijímá nové podněty specializovaných vyšetřovatelů.

Annotation

In this diploma thesis I deal with the criminal personality profiling of criminal acts. I have tried to summarise this subject in an integral form and have emphasised forensic psychological use in practice. A kernel of an entire methodology may be sought in some of the scientific disciplines, especially in psychology, psychiatry, sociology, and demography among others. This methodology arises from human behaviour and, thus, cannot emerge as an exact science. I describe the process of the compilation of a profile and, in some places, I recap the repeated symbols of the criminal acts and, specifically, I characterise a perpetrator of diverse criminal activities. My goal is to draw this theme to the attention of otherwise uninterested people, to stress the interconnection and the possibility of its use in criminal practice and to mention further associated methodologies such as computer databases and geographical profiling. Offender profiling is undergoing rapid development and is subject to constant new developments from specialized investigators.

Klíčová slova

Analýza místa činu, masový a sériový vrah, místo činu, motiv, oběť, pachatel, psychologické profilování, stopa, trestný čin, útok.

Key words

Crime Scene Analysis, mass and serial killer, crime scene, motive, victim, perpetrator, offender profiling, mark, criminal act, attack.

Zkratky

ABCI - The Australian Bureau of Criminal Intelligence

ABP - Akademie behaviorálního profilování

CGT - Criminal geographic targeting

CIA - Criminal Investigative Analysis

ConEd – Consolidated Edison

DNA – Deoxyribonukleová kyselina

ESPE- Znalecký a odborný soubor dat.

FBI – Federal Bureau of Investigation

GEOFAS- Geografická analýza případu

HEAT - *New Jersey* Homicide Evaluation & Assessment Tracking

HITS - Washington State Homicide Investigation Tracking System

HOLME (Home Office Large Major Enquiry System) v Anglii

MINN/SCAP - Minnesota State Sex Crimes Analysis System

NCAVC – National Center for the Analysis of Violent Crime

NTC – Nápad trestné činnosti

OFA - Operative Fallanalyse

RCMP - Royal Canadian Mounted Police

SKP – Služba kriminální policie

UOOZ - Útvar pro odhalování organizovaného zločinu

ViCLAS - Violent Crime Linkage Analysis System

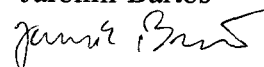
ViCAP - Violent Criminal Apprehension Program

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně použil jen uvedené prameny a literaturu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato diplomová práce byla umístěna v Ústřední knihovně UK a používána ke studijním účelům.

V Praze dne 10. června 2008

Jaromír Bartoš

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat paní PhDr. Marině Luptákové za její podnětná a odborná doporučení, kterými přispěla k tvorbě této práce. Též bych chtěl poděkovat PhDr. Ludmile Čírtkové CSc. za upřesnění některých pojmů a za pomoc s výběrem literatury.

Obsah

OBSAH	8
ÚVOD	10
1. PSYCHOLOGICKÉ PROFILOVÁNÍ NEZNÁMÉHO PACHATELE	12
1.1 Definice pojmu	12
1.1.1 Kriminalistické verze.....	13
1.2 Jak se stát profilovačem	14
1.3 Stručná historie	16
1.3.1 Vývoj v ČR	18
2. POSTUP A VYUŽITÍ PSYCHOLOGICKÉHO PROFILOVÁNÍ V PRAXI	21
2.1 Vhodné případy k využití této metody.....	21
2.2 Tvorba psychologického profilu	22
2.2.1 Model pachatelova jednání	23
2.2.2 Motivace pachatele	27
2.2.3 Sestavení pravděpodobného profilu pachatele.....	28
2.3 Proaktivní využití.....	30
2.4 Význam oběti.....	31
2.5 Opakující se znaky trestných činů	33
3. TYPY PACHATELŮ	36
3.1 Nezletilý a dospělý pachatel	37
3.2 Formování osobnosti vraha a násilného jednání	39
3.3 Masoví vrazi	42
3.4 Šílení střelci	44
3.5 Sérioví vrazi.....	46
3.6 Vrazi na vražedné túře	50
3.7 Pachatelé sexuálního násilí.....	50

3.8 Pachatelé pohlavního zneužívání dětí	53
3.9 Matky vražedkyně a vraždy dětí	55
4. EMPIRICKÉ DATABÁZE A PODPŮRNÉ METODY V PSYCHOLOGICKÉM PROFILOVÁNÍ	58
4.1 VICAP	58
4.2 ViCLAS	60
4.3 Ostatní databáze	65
5. GEOGRAFICKÉ PROFILOVÁNÍ	67
5.1 David Canter a kruhová hypotéza	68
5.2 Criminal geographic targeting (CGT)	70
ZÁVĚR	73
POUŽITÁ LITERATURA	75

Úvod:

Představím relativně novou podpůrnou metodu vyšetřování závažných trestných činů, která postupem času získává na oblíbenosti a je využívána i těmi, kteří ji zprvu odmítali. V současné době není toto téma v české odborné literatuře jednotně zpracováno, jedná se spíše o statě forenzně orientovaných knih, kterých je velmi málo a chybí jim skutečné ověření v praxi. Na druhé straně se některé prvky psychologického profilování dostávají do podvědomí vyšetřovatelů, kteří vycházejí z pozitivních zkušeností zahraničních kolegů z USA. Po představení a charakterizování psychologického profilování, které je třeba odlišovat od kriminalistických verzí, uvádím stručnou historii vzniku této metodiky. Upřesňuji kvalifikační předpoklady profilovačů, blíže představuji na německém modelu v rámci operativní analýzy případu.

Druhá kapitola se věnuje přípravě, tvorbě a využití psychologického profilování v praxi. Je nutné zohlednit motivaci pachatele, ujasnit si základní kriminalistické otázky kdo, co, kdy, kde, jak, čím a proč byl spáchán takovýto čin. Neopomenul jsem ani důležitost oběti a její případnou pomoc kriminalistům v objasnění skrytých vazeb případu. Jistě existují určité psychologické vazby mezi obětí a pachatelem, vždy na sebe nějak působí a ovlivňují se a z toho plyne reakce jedné či druhé strany. K vypátrání pachatele je někdy potřeba vžít se do jeho myšlenek, dívat se jeho očima a přemýšlet jako on, je to nezbytné k pochopení jinak bezesmyslného činu. Dále charakterizují individuální charakter trestného činu, neboť každý pachatel je jiný a je nutné podle toho k tomu obezřetně přistupovat a přitom se držet předepsaných pravidel. Nemělo by vždy docházet k zobecnění určitých trestných činů, protože právě jedinečnost provedení a jakákoliv výstřednost trestného činu vždy zanechává dostatek stop vhodných k psychologickému profilování.

Do další kapitoly jsem zařadil pro přehlednost druhy vražd, jednotlivé typy pachatelů, ke každému přiřazuji vhodný profil, rozebírám jejich chování a doplňuji několika kazuistikami. Z psychiatrického a psychologického pohledu rozebírám vliv rodinné výchovy, poškození mozku u sériových a masových vrahů. Sleduji též různý způsob provedení modu operandi a signatury. Je zajímavé, jak podobná jsou jednotlivá zjištění o těchto vrazích, i když pochází z různého prostředí. Poukazuji na fakt, že za nynějším nárůstem násilných vražd je společnost sama.

Ve čtvrté a páté kapitole nastiňuji další možnosti uplatnění této metody a oprávněnost těchto postupů v širším poli kriminalistiky. Jedná se o spolupracující a navazující empirické databáze typu VICAP, ViCLAS a podpůrné metody v oblasti geografického profilování, jež prokazují jisté a neodmyslitelné souvislosti s případem. V komplexním nahlížení se všechny zmíněné metody a databáze s psychologickým profilováním překrývají, využívají jistých empirických předpokladů, které vedou k ohraničení a zjednodušení vedeného vyšetřování.

Touto prací chci poukázat na funkčnost a možnost uplatnění této metody ve forenzní psychologii. Budu vycházet ze skutečných případů, předložím profilovací strategie opřené o důkazy a doplním o poznatky jiných vědních oborů. Pokusím se sestavit a shromáždit podklady pro psychologické profilování sériových a masových vrahů, stejným způsobem budu postupovat u pachatelů jiné trestné činnosti. Vysvětlím příčiny násilného jednání vrahů, shromáždím a určím predispozice k tomuto jednání. Zdůrazním propojenost psychologického profilování s jinými vědními obory a empirickými databázemi.

1. PSYCHOLOGICKÉ PROFILOVÁNÍ NEZNÁMÉHO PACHATELE

1.1 Definice pojmu

Psychologické profilování neznámého pachatele, neboli psychologický portrét pachatele, jak uvádí starší literatura, představuje novou, stále se rozvíjející metodu forenzní psychologie, přestože se její elementy v kriminalistické práci užívaly odjakživa, poněvadž má mnoho společných rysů s metodou vyšetřovacích verzí. Bez spolupráce ostatních metod vyšetřování nevyřeší zločiny, nýbrž je jedním z mnoha nástrojů, jak vést pátrací strategii, zohledňuje i jiné informace a tím zvyšuje porozumění případu v jiných rovinách.

Tato technika nevyužívá jen psychologické vlastnosti pachatele, nýbrž vlastnosti biologické, demografické a sociální. Na výsledném profilu by se mělo podílet několik specialistů a to zejména psychiatr, klinický psycholog, soudní lékař, kriminalista, sexuolog a v případě potřeby řada jiných fundovaných odborníků.

Řada autorů užívá podobné definice, přesto musíme brát v úvahu, v jakém dobovém kontextu vznikala. Ludmila Čírtková¹ vykládá takto: „jako psychologické profilování se označuje postup, při kterém psycholog využívá svých odborných znalostí o chování a prožívání člověka k tomu, aby určil pravděpodobný obraz neznámého pachatele trestného činu.“²

Jindřiška Záhorská³ se domnívá, že psychologický profil lze velmi dobře využít i u neznámého pachatele a jeho výsledky aplikovat u přípravy taktiky zásahu, zatčení pachatele, prvotního jednání s pachatelem, odborného odhadu jeho nebezpečnosti, stanovení pravděpodobnosti opakování trestné činnosti a konzultační činnost v průběhu vyšetřovacích úkonů.

Je nutno odlišit soudně psychiatrické expertízy, jež jsou vypracovány na známého pachatele (eventuálně svědka) a psychologické profilování, které jde opačným směrem, tedy od trestného činu k jeho pravděpodobnému pachateli. „Psychologický portrét, jak je vytvořen agenty FBI, si nedělá nárok, že by mohl nahradit vyšetřování korektně vedené a plánované detektivy přímo na místě. Je to doplňující nástroj v pátrání po zločinci, doprovodná technika vyšetřování, které se často ukáže jako velmi obtížné, pokud má policie co do činění

¹ Policejní psycholožka, je absolventkou katedry psychologie FF UK Praha, nyní působí jako vedoucí katedry společenských věd na Policejní akademii v Praze.

² ČÍRTKOVÁ, L. *Kriminální psychologie*. Praha: Eurounion, 1998, s. 155-160.

³ Specializuje se na policejní psychologii, zejména zdůrazňuje význam psychologa-konzultanta při odhalování a vyšetřování zvláště závažné trestné činnosti.

s organizovaným sériovým vrahem, který své zločiny pečlivě připravuje a nenechává na místě zbraň ani stopy.“⁴

Základem profilování jsou vlastní analytické postupy, kde jde o rozšířenou dimenzi uvažování a myšlenkových strategií, které nám umožňují rekonstrukci případu. Za posledních 10 let došlo ke sloučení řady samostatně se vyvíjejících metod, v angličtině Criminal Investigative Analysis, v němčině Operative Fallanalyse. Dále se můžeme setkat s výrazy „behavioral profiling“, „criminal personality profiling“, „crime scene profilig“, „criminal investigative analyse“, „offender profiling“.

1.1.1 Kriminální verze

Z vyhledaných a zajištěných stop lze vyvodit určitou představu o vyšetřované události, zejména jaký trestný čin byl spáchán, o osobě pachatele, o způsobu provedení, o jednání pachatele po spáchání trestného činu, či o motivu. Je zřejmé, že tyto poznatky nejsou úplné, absolutní, neboť jsou vyvozovány pouze zkoumáním následků trestného činu. Platí zde pravděpodobnostní systém poznání a úkolem kriminalistiky je vytyčování a prověrka verzí. Jádrem kriminálních verzí jsou logické konstrukce předpokladů o příčinách vzniku stop, o průběhu trestného činu a o následcích vyšetřované události.

Verze můžeme členit⁵ podle obsahu : 1) verze obecné, 2) verze dílčí, 3) verze ke znakům skutkové podstaty trestného činu, dále podle procesního postavení subjektu vytyčení: 1) verze vyšetřovací, 2) verze operativně – pátrací, 3) verze pátrací, 4) verze soudní, či dle doby vytyčení: 1) verze počáteční, 2) verze následné.

Proces tvorby kriminálních verzí má několik základních fází⁶: *shromažďování*, kde je výchozí předpoklad, že každý trestný čin, který proběhl, zanechává materiální a paměťové stopy. Relevantní fakta související s vyšetřovanou událostí jsou důležitá pro druhou fázi: *třídění a hodnocení faktů*, zde kriminalisté využívají analýzy a syntézy, všestranná analýza se provádí u každého jednotlivého faktu. Fáze *vytyčení verzí*: verze se vytyčují až po naplnění všech předchozích fází a pouze k okolnostem, pro které máme dostatek reálných informací. Postupuje se od dílčí verze⁷ k následné verzi⁸. *Vyvození důsledků – prověrka verzí* pracuje s předpokladem pravdivosti všech důsledků, které by musely nebo mohly nastat, prokáže-li se

⁴ BOURGOIN, S. *Bestiální vrazi: Autentické výpovědi o sériových vražích*. Plzeň: Nava, 1994, s. 44.

⁵ Srov. NĚMEC, M. *Kriminální taktika pro policisty*. Praha: Eurounion, 2004, s. 28-29.

⁶ Srov. STRAUS, J. *Kriminální taktika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 23-34.

⁷ Verze k určitému problému.

⁸ Všechny další verze.

existence vyvozených důsledků dané verze, potvrdí se i její pravdivost. Cílem prověrky verzí je odmítnout všechny verze kromě jedné a dokázat pravdivost zbylé verze.

1.2 Jak se stát profilovačem

U závažných případů, kdy je nasnadě použití metody psychologického profilování, často dochází k prodloužení vyšetřování z důvodu nepřizvání profilujícího experta od počátku. Profilovač musí prokázat značné znalosti z psychopatologie, forenzní psychologie, kriminologie, vyšetřovací taktiky či speciálních kriminalistických metod. „Způsobnost k profilování je tedy závislá na speciální psychologické přípravě, nikoli však na absolvování vysokoškolského psychologického vzdělání univerzitního typu. V řadě zemí je proto potřeba vychovat odborníky na profilování, což lze řešit doplňkovým specializovaným studiem psychologie pro budoucí experty z řad kriminalistů a vyšetřovatelů.“⁹

Stručně popíši kvalifikační předpoklady německého „Fallanalytikera“, tedy profilujícího odborníka, který využívá i poznatky a metody jiných vědních oborů. Vzdělání získává u německé policie v pěti vyučujících normách, kde postupně probíhají čtyři kurzy, přičemž k úspěšnému zvládnutí školení je vyžadováno postupné a úplné plnění všech čtyř kurzů. „V prvním kurzu se adept učí pracovat s kriminalisticko-kriminologickou databází ViCLAS a seznamuje se základy operativní analýzy případu. V druhém školení se procvičují pátrací strategie vhodné pro zařazení do ViCLASu a prohlubují se základy analýzy případu. V třetím kurzu se zprostředkovává metodika a aktuální kriminologické vědomosti analýzy případu a trénuje se jejich aplikace. Ve čtvrté fázi pokračují profilovači ve vzdělání skrze hospitace, praxe v analýze případu závažných vědních oborů samostatně. Těmi jsou například právní medicína a ostatní forenzní obory a případová analýza v jiných oblastech trestných činů, jako například vydírání a vyděračské únosy lidí. Dodatečně musí nasbírat zkušenosti v analýze případu a dokázat je. V závěrečném kurzu jsou prohlubovány a ověřovány nutné schopnosti, jako zodpovědnost profilovače v oblasti uplatnění, další rozvoj, koordinace a moderování, rovněž i poradenská činnost. Dříve, než tuto zkoušku složí, může obdržet certifikát policejního profilovače.“¹⁰

„Aby se člověk stal dobrým profilovačem, musí být schopen vyhodnocovat rozsáhlou paletu usvědčujících materiálů a údajů. Musí však být schopen také „obléct se do cizí kůže“,

⁹ ČÍRTKOVÁ, L., ČERVINKA, F. Psychologické profilování: mýtus a skutečnost. In *Kriminalistika*. Praha: Odbor vydavatelství a tisku MV, 1995. č. 1, s. 27.

¹⁰ VICK, J., DERN, H. *Wie kann ich Profiler werden?* [online]. c2005, <<http://www.bka.de/lageberichte/weitere/profiler.pdf>>.

čili plně se vžít do pocitů jak pachatele, tak oběti. Musí být schopen si v duchu znovu „přehrát“, jak zločin probíhal. K tomu se potřebuje dovědět co nejvíc o oběti, aby si dokázal představit, jak mohla reagovat. Musí být schopen vžít se do její situace, když jí útočník vyhrožuje pistolí nebo dýkou, kamenem, pěstmi anebo něčím jiným. Musí být schopen prožívat její strach, když se k ní přibližuje. Musí být schopen pociťovat její bolest, když ji znásilňuje, mlátí nebo řeže. Musí být schopen si představit, co musí prožívat, když ji mučí, aby se sexuálně uspokojil. Musí pochopit, co to je sténat v hrůze a v agonii, když si uvědomí, že nic nepomůže a že ho to nezastaví.“¹¹

Vzhledem k tomu, že takovýto odborník prokazuje nejen vzdělanostní předpoklady, ale i odolnou a vyrovnanou osobnost, musí být přihlíženo k jeho osobním potřebám. U takovýchto profesí je zcela na místě supervize spojená s pravidelnou psychohygienou, je nutné hlídat přetěžování a zahlcování patologickými materiály nad rámec únosnosti.

Brent Turvey zmiňuje tyto schopnosti a charakteristiky špičkového vyšetřovatele:

- „hojná zásoba energie
- vysoká míra sebepopření
- příjemné vystupování
- dobré vzdělání
- naprostá přesnost a exaktnost při hledání faktů a jejich užití v průběhu řešení problému
- schopnost odhadnout osoby i situace
- schopnost spekulace
- predispozice pro pečlivé zvažování faktů
- čestný charakter
- malý zájem o veřejné úspěchy a uznání
- hluboké znalosti o člověku a lidské povaze
- encyklopedické znalosti“¹²

Do jakékoliv činnosti každý promítá svůj tzv. rukopis, jedinečný způsob provedení a to i v případě úmyslného pozměňování, přičemž si neuvědomuje jiné výrazné charakterové a osobnostní rysy, které do činnosti nevědomě promítá. A právě z takovýchto informací získává profilující expert významné části mozaiky. Přihlíží ke stopám, které pachatel na místě činu

¹¹ DOUGLAS, J., OLSHAKER, M. *Lovec duší*. Frýdek-Místek: Alpress, 1997, s. 197.

¹² TURVEY, B.E.: *Criminal Profiling: An Introduction to Behavior Evidence Analysis*. New York: Academic Press, 2002, s. 23-24.

zanechal a jež charakterizují jeho chování, částečně prozrazují jeho myšlení a napomáhají k porozumění způsobu spáchání trestného činu, jež obsahuje velké množství psychických údajů. Dále profilovač do značné míry posuzuje faktory, které byly spouštěčem daného jednání, schopnosti, vlastnosti a motivace, jež takové činnosti umožnily a dále rozvinuly.

1.3 Stručná historie

Jako náznak profilu neznámého pachatele je možno zařadit obraz Jacka Rozparovače, který vytvořil policejní chirurg Thomas Bond. V tomto případě měl zhodnotit vrahovy chirurgické znalosti, zejména pokud šlo o posloupnost ran a sílu úderu, dále konstatoval, že zranění předchozích Jackových obětí mají stejný charakter. Tento případ lze chápat jen jako vodítko či část celkové práce profilování, někteří autoři se přiklánějí k tomu, že zde šlo spíše o použití kriminalistických vyšetřovacích verzí.

Profil Adolfa Hitlera, vytvořený známým psychiatrem Waltrem Langerem na popud Úřadu pro strategické služby (dnešní CIA), můžeme považovat za první zdokumentovaný psychologický profil, který sloužil pro zhodnocení situace v Německu, měl napovědět, co má Hitler v úmyslu, měl popsat Hitlerovu osobnost, diagnostikovat jeho kondici a napovědět, jak bude jednat při ztrátě svých pozic. „Technika psychologického profilování je rozvíjena od konce II. světové války především ve Spojených státech, kde se jí zabývá Jednotka behaviorálních věd Akademie FBI.“¹³

Do společenského podvědomí se asi nejvíce zapsal profil newyorského psychiatra Jamese Brussela, který měl zhodnotit neznámého útočníka minimálně 37 bombových útoků, nazývaného též „Mad Bomber“. Pachatel se zaměřoval na elektrárenskou společnost Consolidated Edison, přičemž nejhorší útok způsobil 2. prosince 1956 v Paramount Theatre v Brooklynu, kde těžce zranil šest osob.

Brussels sestavil následující schéma, osobou je:

- „muž
- má znalosti z oblasti zpracování kovů a práce s elektřinou
- trpí pocitem křivdy a zrady způsobené firmou ConEd
- trpí paranoidní poruchou osobnosti
- trpí falešnými představami, které mají zdánlivě přesnou, logickou a systematickou konstrukci
- patrně je kardiak

¹³ NETÍK, K. *Psychologie v právu*. Praha: C. H Beck, 1997, s. 17.

- má souměrnou stavbu těla
- je patologicky sebestředný
- je středního věku
- má středoškolské vzdělání
- není ženatý
- je patrně panic
- zřejmě žije sám nebo s nějakou blízkou příbuznou
- je Slovan
- je Římský katolík
- žije ve státě Connecticut
- nosí dvouřadý oblek se všemi knoflíky pečlivě zapnutými¹⁴

Roku 1957 byl jako možný pachatel zadržen George Matesky, původem z Polska, katolík, svobodný, 54 let, bývalý zaměstnanec ConEd, bydlel se dvěma staršími sestrami ve Waterbury v Connecticutu. Výše uvedené tedy napovídá o vysoké shodě s profilem před dopadením pachatele a jistě napomohl k vyřešení případu. J. A. Brussel se zmýlil v jediném bodě, myslel si, že pachatel je kardiak, kdežto George Matesky ve skutečnosti trpěl tuberkulózou.

Otcem profilování je Howard D. Teten, důstojník San Leaderu, policejního okrsku v Kalifornii. Když začal zkoumat souvislosti mezi místem činu a lidmi, jež tyto zločiny spáchaly, vydedukoval, že zločinci zanechávají na místě činu stopy, které jsou pro ně různými zvláštnostmi charakteristické. H. D. Teten mluví o vzorci, kterým lze komparovat ostatní případy a v závěru najít společné znaky.

V rámci Akademie FBI roku 1972 vznikla Jednotka behaviorálních věd, která zpočátku shromažďovala poznatky, jak vytvářet profily s jednotlivými charakteristikami, též využívala počítačové databáze. Zanedlouho se zaměřovala na samotnou tvorbu profilů a výuku erudovaných expertů. Od 90. let 20. století vystupuje pod jménem National Center for the Analysis of Violent Crime (NCAVC) FBI.

„V polovině osmdesátých let se Útvar behaviorální vědy rozdělil na Jednotku výuky a výzkumu behaviorální vědy a skupinu, kde jsem pracoval já jako ředitel programu profilování zločinecké osobnosti – Útvar behaviorální vědy pro podporu vyšetřování.“¹⁵ Dále vznikla speciální databáze FBI, program vyhledávání násilných zločinů. (Violent Criminal

¹⁴ TURVEY, B.E.: *Criminal Profiling: An Introduction to Behavior Evidence Analysis*. New York: Academic Press, 2002, s. 14.

¹⁵ DOUGLAS, J., OLSHAKER, M. *Lovec duší*. Frýdek-Místek: Alpress, 1997, s. 410.

Apprehension Program – VICAP), kde se nachází veškeré významné informace všech závažných trestných činů spáchaných na území Spojených států.

Akademie behaviorálního profilování (ABP) vznikla roku 1999, sdružuje profilující i neprofilující experty různého zaměření a všech možných oborů. Akademie vydává vlastní časopis „Journal of behavioral profiling.“

1.3.1 Vývoj v ČR

V rámci bývalého Československa se technika profilování začíná používat na přelomu 70. a 80. let. Jelikož se k nám informace dostávaly útržkovitě a spolupráce se odvíjela od osobních známostí a kontaktů, nebyla tato metoda v plném rozsahu a efektivnosti využívána. Roku 1992 vzniká informační systém „Nápad trestné činnosti“ (NTC)¹⁶, který byl „navržen, zpracován a implementován do prostředí české kriminální policie.“¹⁷ Byl koncipován s předpokladem, že:

- „zajistí kvalifikovaný sběr, soustředování, uchovávání a vytěžování základních, zejména kriminalisticko-taktických, údajů k trestné činnosti
- zvýší informační (pravdivost) pořizovaných informací
- umožní získání okamžitého přehledu o skutečném a aktuálním stavu kteréhokoliv druhu kriminality na specifikovaném územním celku
- umožní typování pachatele nebo série deliktů podle různých hledisek v reálném čase
- sníží administrativní náročnost“¹⁸

Karel Netík již v 90. letech usiloval o zavedení psychologického profilování na území České republiky, ale vše mělo být převedeno, v rámci mezinárodní spolupráce s Interpolem, na myšlenku celoevropské jednotky zabývající se profilováním. Jiřina Hofmanová z Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování popisuje novodobou historii profilování takto: „Jedním z postupných kroků bylo v roce 2000 zřízení skupiny specializovaných kriminalistických činností. Na tehdejší Ředitelství služby kriminální policie (ŘSKP) bylo vytvořeno 5 systemizovaných míst, na Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu

¹⁶ Podstatou systému je evidence událostí a v souvislosti s nimi jsou získávány informace o osobách, věcech, stopách a dalších skutečnostech, které s událostí souvisí. Je tvořen pěti navzájem propojenými databázemi: 1) databáze událostí (druh události, místo události, způsob provedení, výše škody), 2) databáze poškozeného (údaje k osobě poškozeného), 3) databáze stop (informace o vyhledávaných a zajištěných stopách), 4) databáze pachatelů (slouží k vedení seznamu pachatelů a ukládání poznatků k osobě neznámého pachatele), 5) databáze věcí (evidence odcizených věcí).

¹⁷ THORŮ, J. Modus operandi z jiného pohledu. In *Kriminalistický sborník*. Praha: Tiskárny Ministerstva vnitra, 1996. č. 3, s. 108.

¹⁸ Tamtéž.

(UOOZ) 3 místa, a na službách kriminálních policie (SKP) krajů po jednom systemizovaném místě. Úkolem skupiny bylo poskytovat pomoc orgánům činným v trestním řízení při zvyšování efektivity objasňování a vyšetřování závažné trestné činnosti zejména násilného charakteru a vytvoření podmínek pro širší využití netradičních kriminalisticko-vyšetřovacích metod (analýza způsobu spáchání trestného činu a porovnávání s obdobnými trestnými činy, tipování možných pachatelů, analyticko-psychologické posuzování chování pachatelů sériové trestné činnosti aj.)¹⁹

Ludmila Čírtková sestavila profil pachatele, jež opakovaně umisťoval nástražný výbušný systém na železniční koleje, dále pachatelů řady výhrůžných dopisů a těch, kteří vyhrožovali kontaminací potravinářských výrobků na jaře 2006. Též psychologové katedry společenských věd (KSV)²⁰ poskytují konzultační činnost. Typ konzultační činnosti, počet případů a základní charakteristiku konzultační činnosti můžeme vidět v tabulce č. 1 níže a na další straně.

Tabulka č. 1: Konzultační činnost podle § 105 t. ř. realizovaná v období 2004 – 2006 na KSV²¹

Typ (druh) konzultační činnosti	Počet případů	Základní charakteristika konzultační činnosti
PROFILOVÁNÍ „klasické“ profilování neznámého pachatele násilného činu (vraždy) podle dostupných údajů o případu	1	<ul style="list-style-type: none"> vražda podnikatele 2004
FORENZNÍ PSYCHOLINGVISTIKA profilování neznámého pachatele podle řečového chování - forenzní analýza textu vyděračských dopisů či záznamu zvukové nahrávky +	7	<ul style="list-style-type: none"> vydírání mediálně známé osoby výhrůžný vyděračský dopis známému politikovi s požadavkem na výkupné výhrůžný teroristický dopis orgánům státní správy série výhrůžných dopisů s hrozbou teroristických útoků (SK)

¹⁹ HOFMANOVÁ, J. Psychologické profilování. In *Kriminalistický sborník*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2002. č. 3, s. 33.

²⁰ Policejní akademie ČR.

²¹ ČÍRTKOVÁ, L. *Současné trendy v kriminalistické psychologii* [online]. c2000, <<http://www.mvcr.cz/casopisy/kriminalistika/2007/01/cirtkova.pdf>>.

ohodnocení nebezpečnosti hrozby + analýza komunikace		<ul style="list-style-type: none"> analýza mediálně prezentovaných sdělení policisty s ohledem na podezření z TČ pomluvy
PSYCHOLOGIE VÝSLECHU psychologická interpretace videozáznamu dle zadání (vidografie) + psychologie výslechu	3	<ul style="list-style-type: none"> posouzení věrohodnosti výpovědi dvou svědků v případě neobjasněného únosu a zmizení pražského podnikatele a psychologická podpora směřující k další taktice vyšetřování vůči podezřelým osobám
PROGNÓZOVÁNÍ NEBEZPEČNOSTI analýza chování osoby asistující otcovraždě	1	<ul style="list-style-type: none"> „risk-assessment“ - posouzení signálů rizikovosti chování mladistvé osoby pod probačním programem
MOTIVACE psychologická posouzení motivace v případě dokonané sebevraždy	1	<ul style="list-style-type: none"> psychologická analýza dynamiky sebevražedného úmyslu a motivů

2. POSTUP A VYUŽITÍ PSYCHOLOGICKÉHO PROFILOVÁNÍ V PRAXI

2.1 Vhodné případy k využití této metody

Ne každý trestný čin je vhodný pro psychologické profilování, neposuzuje se z hlediska jeho druhu nebo závažnosti, ale způsobu jakým byl spáchán za podmínky dostatečného množství stop na místě činu. Trestné činy, které jsou něčím neobvyklé, či vykazují zcela individuální psychopatologickou charakteristiku osobnosti pachatele, můžeme považovat za nejvhodnější. Některé specifické znaky na místě činu se mohou opakovat a tím utvrzovat ve správném postupu profilovače. Z nalezených stop se musí snadno vyčíst „individuální rukopis“ pachatele, který může vypovídat o patologické osobnosti, jeho motivaci, náladovém rozpoložení a vůli k činu. Vhodné okruhy deliktů jsou²²:

- vraždy a to sadistické, sexuální, rituální, spojené s rozčleňováním mrtvoly
- znásilnění
- pohlavní zneužívání
- únosy
- pumové útoky
- vydírání
- výhružné či obscénní telefonáty
- satanistické či rituální zločiny
- žhářství

Nedoporučuje se profilovat trestné činy:

- nájemné vraždy²³
- organizovaného zločinu
- hospodářské
- pod vlivem drog²⁴
- spáchané více osobami

---

²² Uvádím velkou výše vhodných případů, ale ne u všech se dá tato metoda uplatnit pokaždé.

²³ Pachatel zde neprojevuje své osobité jednání, pouze plní zakázku.

²⁴ Dochází ke změně psychického stavu a tím i „rukopisu“, zanechané stopy ztrácí svou jedinečnost.

„Vzhledem k těmto skutečnostem se psychologické profilování začalo využívat zejména při vyšetřování sexuálně motivovaných vražd a sériových vražd“.²⁵ Psychologické profilování by nemělo být náhradou běžných vyšetřovacích postupů, ale odborným doplněním, ve kterém se projeví interdisciplinární charakter věd. „Psychologické profilování má ještě jednu aplikační oblast v policejní praxi, a sice při řešení specifických sociálních konfliktů kriminální povahy, tj. u trestných činů teroru, únosu, vzpoury (vězňů) a obecně ve všech případech, kdy si pachatel (nebo skupina) chce prostřednictvím agrese nebo autoagrese vynutit na společnosti splnění některých svých požadavků“²⁶

V takovýchto případech je pachatel obvykle znám a profilující psycholog může odhadnout jeho další kroky, vážnost hrozeb, charakter jednání a v neposlední řadě reakci na policejní zákrok. Jisté zásady platí i pro profilování, protože se výsledný profil skládá z více poznatků od několika odborníků, musí být dodržováno:

- „korektivní působení dalších členů skupiny
- synergický účinek týmové práce²⁷
- seskupení vědomostí
- zlepšení v oblasti zpracovávání více informací
- rozmanitost tvorby hypotéz
- objektivizace v kontrole hypotéz“²⁸

2.2 Tvorba psychologického profilu

Obecně lze říci, že nejprve se rekonstruuje průběh činu a poté se přistupuje k vytváření psychologického profilu. Neexistuje jednotná metodika postupu, pověřený pracovník slučuje různé teorie, modely lidského chování, okolnosti a možné varianty jednání neznámého pachatele.

Při profilování se užívají dva principy uvažování:²⁹

- celostní přístup (Tento přístup vychází z toho, že každý nový důkaz musí zapadat do finálního profilu a pokud tomu tak není, měl by být přehodnocen a následně přeformulován.)

²⁵ PORADA, V. Psychologické profilování neznámého pachatele závažné trestné činnosti. In *Kriminalistika*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2001. s. 46-47.

²⁶ NETÍK, K. *Psychologie v právu*. Praha: C. H. Beck, 1997, s. 18.

²⁷ Odborníci doporučují, aby se analyzační tým skládal nejméně ze tří zasvěcených spolupracovníků.

²⁸ DERN, H., ERPENBACH, H., HASSE, G., A KOL. *Qualitätsstandards der Fallanalyse* [online]. c2003, <http://www.bka.de/lageberichte/weitere/ofa_qualitaetsstandards.pdf>.

²⁹ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, s. 375.

- pluralitní přístup (Profilující expert komparuje a vybírá mezi několika koncepcemi a teoretickými modely, poté se jejich prostřednictvím dopátrává smyslu trestného činu a v závěru vysvětluje pachatelovo jednání. Do případu se tímto přístupem vnáší řád v neutříbeném množství informací.)

„Klíčovým prvkem profilování jsou vlastní analytické postupy. Představují jádro této procedury, neboť dělají z profilování objektivní a sdělitelný (reprodukovatelný a ověřitelný) postup uvažování. Jde o myšlenkové (induktivní a deduktivní) strategie používané pro rekonstrukci případu. Většina specifických metod analyzování byla vyvinuta v posledních patnácti letech speciálně pro profilování. Nejznámější je tzv. „Crime Scene Analysis“, pocházející z dílny FBI.“³⁰

Začíná se tzv. psychologickou rekonstrukcí jednání pachatele a oběti, což zahrnuje chování pachatele, reakce oběti a další sled událostí. V další etapě se snaží profilující expert dospět k vnitřním psychickým pochodům pachatele, k motivaci, která takové jednání zapříčinila, jak jednal před, v průběhu a po provedeném činu. Z obou kroků se následně vytváří celkový obraz pachatele zahrnující též informace nad rámec jeho psychických vlastností, kam můžeme zařadit sociální stránku či sociodemografické charakteristiky aj.

Při vytváření profilu řada autorů uvádí tři základní otázky, na něž profilovač musí odpovědět: jak byl čin spáchán, co se přihodilo; proč byl spáchán takovýto delikt a kdo ho spáchal. Tento postup se dále konkretizuje v tzv. behaviorální analýze místa činu, Američané používají pojem scéna deliktu pro celostní nahlížení na místo činu.

2.2.1 Model pachatelova jednání

Abychom zodpověděli první otázku je nutné mít velké množství informací z místa činu a jeho okolí, taková detailní prohlídka místa zločinu obsahuje:

- barevné fotografie takovéhoho místa, oběti, případně i letecké fotografie,
- videozáznam natočený na místě činu,
- podrobný pitevní protokol též s fotodokumentací,³¹
- policejní hlášení udávající, jak bylo tělo nalezeno,
- „podrobné informace o oběti – teprve po zjištění, jaká oběť byla, jak ji vnímalo okolí, jak se chovala, můžeme pochopit myšlení pachatele, výběr konkrétní oběti a pohnutky, které ho

³⁰ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, s. 376.

³¹ Zejména objasní příčinu smrti, vražednou zbraň, počet ran, která z nich byla smrtelná, z toho lze vyvodit míru brutality a momentální duševní rozpoložení pachatele v době činu.

vedly ke spáchání činu. Důležitá jsou sdělení pozůstalých, sousedů, známých, spolužáků či přátel oběti.³²

- plán místa s uvedenými vzdálenostmi.

Vyšetřovatel se tedy nejprve zabývá analýzou místa činu, přičemž současně skládá mozaiku místa prvního kontaktu pachatele s obětí, místo útoku, samotné místo činu a další souvislosti s místem nálezů těla oběti. Z polohy těla lze vyčíst řadu informací, samozřejmostí je řádná dokumentace včetně popisu a fotografií, vždy je nutné vycházet z původní polohy zanechání těla pachatelem, nikoliv ze změněné polohy záchranáři či nálezce oběti. Další krok by měl směřovat ke zhodnocení svršků oběti ve smyslu poškození, označení, ztráty aj. Někdy dochází k zakrývání obličeje určitým oděvem, což často naznačuje určitou svázanost či vztah pachatele k oběti. Způsob chování a nakládání s tělem oběti zhodnotí soudní lékař, jež vypracovává soudní lékařský posudek zahrnující toxikologické testy, DNA vyšetření, míru a rozsah smrtelných zranění, jejich sled, sílu a návaznost.

Tělo oběti se nachází buď pohozené, ukryté či vystavené. Vše má svůj význam a je součástí výsledného profilu, pohození značí lhostejnost, bezvztahovost a absenci pocitů viny vůči oběti. Na druhé straně musíme však uvážit možnost vyrušení či předem promyšleného úmyslu, jež pramení z přehnaného sebevědomí či z pocitu nedostižitelnosti. Ukryvání těla vypovídá o promyšlenosti a organizovanosti provedení, je též způsobem, jak oddálit nález těla, nebo se tímto pohřebním rituálem snaží pachatel odčinit svůj zvrácený skutek. Expozice či vystavení těla charakterizuje psychicky nápadného a policejní či mediální zájem vyhledávajícího pachatele, snaží se nasměřovat vyšetřování špatným směrem, jeho okolí ho vnímá spíše jako spořádaného a nekonfliktního jedince. Někdy pachatel soucítí s obětí a nechce ji dlouho vystavovat proměnným klimatickým podmínkám, jež urychlují rozklad lidských tkání, což může znamenat, že se oba již dříve potkali, nebo se dokonce znali.

Zohledňují se trasologické stopy, pro profilování zejména mobilita pachatele, dále stopy biologické, především krevní a spermatu vypovídají o brutalitě nebo sexuálním motivu pachatele a v případě nálezů stopy daktyloskopické a balistické lze vyvodit míru připravenosti útoku, rychlost jednání, znalost prostředí, určité schopnosti či znalosti pachatele aj. Okolí místa činu má vysokou vypovídající hodnotu, lze z něj vyhodnotit pachatelovu znalost terénu, míru rizika jež podstoupil, únikové a přístupové cesty, znalost demografických charakteristik aj. Pro budoucí vyšetřování a výsledný profil výrazně pomůže letecký snímek či nákres do mapy, jež se dále zpracovává v tzv. geografickém profilování.

---

³² ZÁHORSKÁ, J. *Psychologická intervence při vyšetřování trestných činů*. Praha: Portál, 2007, s. 106.

Určité doprovodné znaky či jiné abnormality řada autorů označuje jako tzv. „rukopis pachatele“, řadí sem určité specifické symbolické nebo rituální jednání, což může být odcizování fetišů, tedy různých malých předmětů, či částí lidského těla, specifická zohavení, ukryvání předmětů do lidských otvorů atd. Samotné rozčlenění těla se může interpretovat několika způsoby. Jednak jde o jeden z rituálů, či sadisticko morbidní touhu, nebo se tím pachatel pokouší lépe ukryt a zlikvidovat tělo a tím zpomalit a znemožnit další průběh vyšetřování.

Inscenováním, tedy předstíráním jiné povahy spáchaného deliktu, se pachatel snaží svést policejní vyšetřování na falešnou stopu. Jedná se o úmyslné pozměňování a přestavování místa činu, odstraňování, manipulace či přidávání falešných důkazů. Inscenování ukazuje míru připravenosti zločinu, jeho promyšlení a následnou realizaci, pachatel takto vykazuje prvky organizovanosti s cílem pozměnit průběh vyšetřování. Ve skutečnosti nejsou výsledné změny propracované do detailu a vždy je patrný aspoň náznak, že byl čin zinscenován.

Jedině tým specialistů různých oborů dokáže zvýšit efektivnost ohledání místa činu a vyhodnotit nalezené stopy. Na místě činu může vyšetřovací tým nalézt řadu imponderabilií, neboli těžko uchopitelných informací. Samotné imponderabilie mohou vypovídat o motivaci trestného činu, o jednání a pachateli samotném, o chování oběti a jejích reakcích na vzniklou situaci.

„Pro účely psychologického profilování se rozlišují dva základní typy deliktů: **organizované delikty a dezorganizované.**“³³ K této klasifikaci nám pomáhá scéna deliktu (místo činu), u dezorganizovaného deliktu je scéna činu chaotická, náhodná a bohatá na množství důkazů. Dezorganizovaný pachatel jedná spontánně, během činu prožívá silnou úzkost, má spíše podprůměrnou inteligenci, s obětí nekonverzuje, má problémy s ovládním oběti, lidem se spíše vyhýbá, tím ztrácí kontakt se společností, jeho sexuální život je v nesouladu, někdy ovlivněný negativními zkušenostmi z dětství. Vlivem silných emocí a nekontrolovatelných úkonů dochází k trestné činnosti bez předchozí přípravy, v řadě případů poblíž svého bydliště. Stéphane Bourgoïn shrnuje několik znaků neorganizovaného vraha³⁴:

- sociálně nedozrálý
- zaměstnání nekvalifikované
- sexuálně nevyzrálý
- v rodině patří mezi nejmladší děti
- nestálé zaměstnání otce

³³ ČÍRTKOVÁ, L. *Kriminální psychologie*. Praha: Eurounion, 1998, s. 156-157.

³⁴ Srov. BOURGOÏN, S. *Černá kniha sériových vrahů*. Praha: XYZ, 2005, s. 60.

- patologická matka
- během dětství vystaven velmi přísné rodičovské disciplíně
- samotář
- málo cestuje
- během zločinu může mít úzkostné stavy
- před zločinem pije minimum alkoholu
- žije sám
- velmi se zajímá o média
- jedná spontánně
- zná oběť i místo
- oběť zbavuje individuality
- vůbec s ní nekonverzuje, nebo jen málo
- vůči oběti se chová náhle a téměř okamžitě násilně
- používá jen minimum pout
- dopouští se sexuálních činů post mortem
- důkazy a zbraň nechává na místě
- tělo nechává na viditelném místě
- jen velmi zřídka je předtím trestán
- časté předchozí návštěvy psychiatra
- možný nesadistický pohlavní styk
- někdy zůstává naprosto vyčerpaný vedle mrtvoly
- udá se sám nebo se nechá zatknout bez odporu

Organizovaný delikt je předem zosnován, výběr oběti a místa činu je předem naplánovaný, zaměření na neznámé oběti, vysoký stupeň agresivity, častý transport, skrývání těla oběti a obecně málo stop. Nadprůměrnou inteligenci, společenskost, sexuální vyrovnanost, zaměstnaneckou kvalifikovanost, psychopatii či narcismus lze přisoudit organizovanému pachateli. Spouštěčem k trestnému činu mohou být různé faktory např.: stres v rodině, zaměstnání apod. Reaguje na průběh vyšetřování, sleduje policejní práci, je schopen změnit bydliště či zaměstnání. I zde uvedu znaky organizovaného vraha dle Stéphana Bourgoina:³⁵

- sociálně komplexně zařazený
- žije normálním sexuálním životem
- jedináček nebo nejstarší dítě v rodině

---

³⁵ Srov. BOURGOIN, S. *Černá kniha sériových vrahů*. Praha: XYZ, 2005, s. 59-60.

- stálé zaměstnání otce
- nepřítomný, delikventní nebo násilný otec
- během dětství nedisciplinovaný
- povrchní a společenský
- často cestuje
- během zločinu se kontroluje
- před zločinem pije alkohol
- žije s partnerem nebo partnerkou
- zločin plánuje
- oběť: neznámý nebo neznámá, vybraná podle specifického typu
- personalizuje svou oběť
- vede s ní rozhovor, při němž se ovládá
- vyžaduje podřízenou oběť
- svazuje oběť
- je agresivní předtím, než oběť zabije
- tělo ukryje nebo pohřbí
- časté předchozí tresty
- jen zřídka navštěvuje psychiatra
- možný sexuální sadismus
- opouští místo zločinu
- snaží se uniknout policii

2.2.2 Motivace pachatele

Nejvýznamnější etapa, kdy musí vyšetřovatel přijít na podnět vedoucí ke spáchání trestného činu. Její obtížnost a nesnadné zjištění vede k pravděpodobnému modelu, který musí být podroben vícečetnému zhodnocení stop z různých úhlů pohledu. Rozděluje se motivace a záměr, v druhém případě má pachatel předem zhotovený plán útoku před realizací. Motivace vysvětluje, jak se pachatel před činem cítil, co spustilo a udržovalo jeho jednání, též se snaží objasnit cíl a míru uspokojení z vykonaného činu. Policista, který hledá motiv, zvažuje možnost sebeobranu, nesrovnalosti, jež přerostla v hádku, fanatické myšlenky či sexuální touhy po subjektu.

„Když nemohou policisté rychle stanovit motiv vraždy, studují její behaviorální aspekty. Při vývoji technik profilování vrahů zjistili agenti FBI, že potřebují porozumět modelům

myšlení vrahů, aby rozumně vysvětlili důkazy z místa činu a informace týkající se oběti. Charakteristiky důkazů a oběti mohou odhalit mnoho o tom, jak intenzivně vrah plánoval, připravoval se a realizoval svůj čin. Na základě tohoto pozorování začínají agenti odhalovat vrahovu motivaci, přičemž se zjišťuje, jak je tato motivace závislá na vrahových převládajících myšlenkových modelech. V mnoha případech vyplyne na povrch skrytý sexuální motiv, motiv, který má své kořeny ve fantazii.³⁶

Prostřednictvím fantazie jsme schopni uskutečnit téměř nerealizovatelné věci, ale někteří pachatelé se zde dostávají do nesnesitelného bujení a nátlaku na uskutečnění, že jsou zcela rozhodnutí, takové jednání provést v reálném světě. U sexuálně motivovaných pachatelů začínají sny³⁷ tím, že pronásledují osamocené ženy, zpočátku své fantazijní činy neuskutečňují, zapojují své podvědomé obranné mechanismy a zakrývají tím svá skrytá přání. Poté ale propadají svodům a svým zahaleným přáním, kde svědomí a morálka podléhá a současně se prohlubuje intenzita, brutalita, četnost skutků a míra uskutečnění se přibližuje realitě.

2.2.3 Sestavení pravděpodobného profilu pachatele

Výsledný profil by měl obsahovat i jiné charakteristiky než jen psychologické vlastnosti a to zejména sociální a ekonomickou stránku. Porada podává výčet těchto údajů:

- „věk (přibližný)
- pohlaví
- rasa
- rodinný stav
- stupeň vzdělání
- inteligence
- emocionalita
- charakteristika osobnosti
- patologická charakteristika chování
- sexuální zralost, návyky a deviace
- životní styl
- sociální původ, sociální přizpůsobení a stávající postavení
- zaměstnání

³⁶ DOUGLAS, J., OLSHAKER, M. *Lovec duší*. Frýdek-Místek: Alpress, 1997, s. 63.

³⁷ Někdy již v útlém věku, sexuální, sadistické, masochistické aj., často dochází k propojení sexuálních fantasií s fantasiemi agresivními.

- pracovní návyky
- vzhled a upravenost
- bydliště ve vztahu k místu trestného činu
- stupeň mentální vyrovnanosti pachatele
- motiv činu
- zda se podobného jednání mohl pachatel dopustit již v minulosti
- pravděpodobnost opakování deliktu
- doporučení ohledně přístupu k pachateli při jeho vyšetřování (např. při výslechu)³⁸

Nelze se zaměřovat jen na jeden znak, úkolem je celostní nahlížení, vycházet ze všech nalezených důkazů a stop, z výslechu svědků a oběti či podrobit analýze, zda se nestal takový případ v minulosti.

„Poněkud jinou strukturu profilu zmiňuje B. E. Turvey³⁹ (2005). Jeho profily zahrnují poměrně obsáhlá data členěná do několika oddílů.

- časové a prostorové parametry případu – např. místa posledního pohybu oběti, místo a čas nálezů těla – zjišťované ze svědeckých výpovědí a policejních zpráv
- viktimologie – obsahující sociální, rodinnou, partnerskou a zdravotní anamnézu oběti, posouzení rizikovosti jejího životního stylu a aktuálního rizika v době její smrti
- analýzy pitevních nálezů – zejména zranění, z hlediska rekonstrukce pravděpodobného průběhu činu a jeho případné motivace
- charakteristika „scény“ deliktu – lokalizace a typ míst činu, místa prvotního kontaktu pachatele s obětí, užití zbraně, analýza odporu oběti, způsob prvotního kontaktu pachatele s obětí, metody útoku a získání kontroly nad obětí, příp. sexuální aktivity pachatele, verbální chování pachatele, důkazy programování činu a motivačních činitelů uplatňujících se v pachatelově kriminálním chování, kontradiktorické akty chování pachatele, jeho dovednosti, důkazy, které pachatel na místě činu zanechal, případně z místa činu odnesl apod.
- charakteristiky pachatele – míra známosti pachatele s obětí a s místem činu, pachatelova kriminální historie, doklady jeho psychopatických charakteristik a aktuálního psychického stavu (tempore criminis), důkazy o jeho intrapsychických konfliktech, včetně sexuálních apod.

³⁸ PORADA, V. Psychologické profilování neznámého pachatele závažné trestné činnosti. In *Kriminalistika*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2001, s. 47.

³⁹ Srov. TURVEY, B.E.: *Criminal Profiling: An Introduction to Behavior Evidence Analysis*. New York: Academic Press, 2002, s. 40-44.

- doporučení pro další vyšetřovací postupy⁴⁰

Posledně popsanou strukturu profilu lze zařadit do deduktivního profilování, někdy označovaného jako kriminální. Vychází z procesů a technik kriminálního vyšetřování, teorie odvozuje ze zjištěných důkazů. Induktivní přístup je více specifitější, vyhodnocuje se na základě podobnosti jiných případů, což někdy může výsledný profil zkreslovat. Většinou dochází k míšení obou přístupů.

Jelikož nelze shromáždit veškerý důkazní a svědecký materiál, musí profilující expert přistupovat k závěrečnému hodnocení se vší obezřetností a bez předsudků. „Zkušeni experti v této souvislosti hovoří o nebezpečí apriorních vyšetřovacích teorií, které spíše než realitu odrážejí kriminalistovy subjektivní domněnky založené na dosavadních zkušenostech, vzdělání, výcviku, předsudcích atd.“⁴¹

Výsledný profil se použije v terénu, všichni podezřelí jsou, dle informací v něm obsažených, posuzováni. Je-li zadržena odpovídající osoba, porovnává a hodnotí se přesnost profilu, pokud se neshoduje v markantních bodech, jiní podezřelí se nevyskytují, nebo se objevují další vraždy s podobným scénářem, celá práce se přehodnocuje a upravuje dle nových zjištění a důkazů.

2.3 Proaktivní využití

Další způsob využití psychologického profilu neznámého pachatele je v tzv. proaktivním využití. Smyslem této metody je navázání kontaktu s neznámým pachatelem prostřednictvím sdělovacích prostředků. Takovýto postup slouží k vyprovokování pachatele, tak aby jednal podle předem hypoteticky vypracovaného konceptu, který napomůže k jeho dopadení a usvědčení. Měla by nastoupit až po selhání ostatních postupů a při stále trvající hrozbě dalšího útoku. Občas dochází ke kolizi či narušení vyšetřování, neboť se sdělovací prostředky vehementně domáhají práva na přístup občana k informacím a sdělují ne příliš korektně citlivé informace.

„Tohoto kroku např. použila rakouská policie v případě atentátníka Franze Fuchse. Dopisní bomby tohoto pachatele způsobily v období mezi prosincem 1993 a listopadem 1996 smrt čtyř osob a těžká zranění dalších třinácti. Již zmíněný Thomas Müller porovnal profil

⁴⁰ GILLERNOVÁ, I.; KOUKALOVÁ, H. a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006, s. 89.

⁴¹ Srov. TURVEY, B.E.: *Criminal Profiling: An Introduction to Behavior Evidence Analysis*. New York: Academic Press, 2002, s. 54-58.

možného pachatele s podobným, již uzavřeným případem v USA a dospěl k 22 paralelám. Na základě různých znaků (např. baterie zápalného mechanismu byly vždy s pedantskou pečlivostí vyrovnány nápisy nahoru) došla rakouská policie k závěru, že se jedná o inteligentního, introvertního jedince se znaky nutkavého chování, a tedy o osobu náchylnou k stresu. Proto uveřejnila knížku o dosavadním průběhu vyšetřování s podrobným profilem pachatele (žije v rodinném domku, vyzná se v chemii, fyzice, ale i v dějinách, je jazykově obratný atd.) a na tiskové konferenci oznámila, že v Rakousku popisu odpovídá pouze deset osob a tyto jsou pod stálou kontrolou. Strategie byla úspěšná: Pachatelovo chování bylo nápadné dvěma ženám, které přivolaly policii. Než tato stihla provést rutinní kontrolu, ztratil pachatel nervy a pokusil se vyhodit sebe a svůj vůz do vzduchu. Následkem byla ztráta obou horních končetin, soudu však neunikl. Ve Štýrském Hradci byl odsouzen na doživotí.⁴²

2.4 Význam oběti

I když se s pojmem viktimologie⁴³ setkáváme docela často, není jí věnována dostatečná pozornost, jakou si dozajista zaslouhuje. V první řadě, z výsledku svědků se získávají velmi cenné výpovědi, jež mohou být ve vyšetřování návodem k dalšímu postupu, nebo mohou být samy o sobě cenným nosičem stop a důkazů. Kriminalisté dobře vědí, že oběť je klíčem k trestnému činu a jeho pachateli. Nelze ji považovat za pasivní objekt, nýbrž z jejího chování či vzhledu lze předpokládat možné reakce pachatele, ať už se jedná o provokující, či spouštěcí impulsy. Pokud oběť útok přežije je spolu s místem činu nejdůležitějším zdrojem informací o průběhu trestného činu. Z těchto výpovědí můžeme vytvářet určité modely chování, jak by reagoval pachatel při změně chování oběti a naopak. Jestliže oběť útok nepřežila, sledují se její dřívější životní zvyky, způsob jednání, charakterová složka osobnosti, míra předchozí viktimizace a celkově úroveň duševního a fyzického zdraví.

Rozlišujeme vztahové a nevztahové delikty, v prvním případě se pachatel a oběť dobře dlouhodoběji znají, či jsou jinak k sobě vázáni. Z pohledu vyšetřování se lze domnívat, že motivem v tomto případě mohou být nežádoucí emoce způsobené hádkou nebo rozepří této diády.

⁴² MÜLLER, T. *Nejupřímnější je pachatel tehdy, když provádí svůj čin* [offline]. c2003, <<http://stopplusjedna.newtonit.cz/stare/200311/so11a00b.asp>>.

⁴³ Nauka o obětech kriminálních deliktů, zabývá se skutky trestných činů nejen před a v průběhu spáchání, ale i v pozdějších stádiích. Též věnuje pozornost i skupinám lidí (politickým sdružením, národům aj.) a zároveň ctí právo na svobodu a demokracii.

„U vztahových deliktů můžeme uvažovat podle následujícího schématu:

oběť → motiv → pachatel.“⁴⁴

U nevztahových deliktů není žádné pouto, ať už intimní, pracovní či jiné mezi pachatelem a obětí, avšak nevylučuje se možnost náhodných setkání na zastávce, v obchodě či poznání z fotografie, z médií. U této skupiny trestných činů lze využít psychologického profilování, zejména u sériových a masových vrahů či u tzv. „hate crimes“.⁴⁵

„U nevztahových deliktů proto platí pozměněné schéma: **místo činu → analýza scény deliktu → motiv → pachatel.**

Obrazně lze říci, že u vztahových deliktů mají hlavní význam pro další postup vyšetřování informace o živé oběti (jaká byla, když žila), zatímco u nevztahových deliktů má rozhodující význam mrtvá oběť, tedy informace které lze rekonstruovat z ohledání a analýzy místa činu.“⁴⁶

Je-li nalezeno tělo oběti přicházejí ke slovu vyšetřovací verze a úvahy psychologického profilování. Pachatel obvykle útočí na místech, kde se cítí dobře a kde mu nehrozí žádné nebezpečí ze strany policie. Sám si také vybírá oběť, kterou bude moct kontrolovat, tím eliminuje útěk oběti a nepohodlné svědky.

Nedělá-li si pachatel starost s místem činu a výběrem oběti, jedná se buď o vzrušení vyhledávajícího sériové pachatele, či asociálního a nekontrolujícího pachatele anebo o pachatele, jež si je jistý neodhalením, zejména kvůli své profesi či vyššímu společenskému postavení.

Neméně významným ukazatelem míry kriminality je tzv. „rizikovost obětí“, kde nejvyšší míru dosahují potencionální oběti v místech či prostorech s vysokou pravděpodobností výskytu agresorů či útočníků. Řada výzkumů dokázala, že při promítání různých fotek žen, reagovalo několik pachatelů s různou intenzitou zájmu, to vysvětluje vyšší rizikovost obětí u některých osob. Ke zvýšenému riziku viktimizace řadíme druh profese, návyková chování a určité charakteristiky osobnosti jako submisivitu, pasivitu, sexuální deviaci aj.

„Riziko pachatele označuje míru pravděpodobnosti poškození pachatele obranou oběti či odhalení a dopadení v průběhu páchaní trestného činu. Snížení míry rizika poškození obranou

⁴⁴ ČÍRTKOVÁ, L. Role oběti ve vyšetřování násilných trestných činů. In *Kriminalistický sborník*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2001. č. 4, s. 35.

⁴⁵ Trestné činy z nenávisli.

⁴⁶ ČÍRTKOVÁ, L. Role oběti ve vyšetřování násilných trestných činů. In *Kriminalistický sborník*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2001. č. 4, s. 36.

oběti může pachatel docílit volbou překvapujícího přístupu k oběti (např. přepadá ženu spící ve vlastním bytě) nebo také razantností útoku, umocněnou nebezpečnou zbraní. Pečlivá příprava na spáchání trestného činu snižuje míru rizika odhalení a dopadení.⁴⁷

Do výsledného profilu by se dle D. Farringtona a S. Lambert měly promítnout následující rysy:

1. „Znaky pachatele: adresa, pohlaví, věk (den narození), národnost, výška, přízvuk, postava, délka vlasů, barva vlasů, obličejové vlasy, tetování, charakteristické fyzické znaky.
2. Znaky zločinu: poloha, místo, čas, den, metoda, prostředky nebo zbraně, způsob úniku, zamaskování, pachatel pod vlivem alkoholu či drog.
3. Znaky oběti: adresa, pohlaví, věk, národnost, manželský stav, zaměstnání, činnost v době zločinu, oběť pod vlivem alkoholu a drog.
4. Zpráva oběti o pachateli: všechny pachatelovy proměnné kromě adresy.
5. Svědecká zpráva o pachateli: všechny pachatelovy proměnné kromě adresy.⁴⁸

2.5 Opakující se znaky trestných činů

- „Více než 90% násilných zločinů mají na svědomí muži. Toto číslo bychom mohli zredukovat podle věku a říci, že mladí ve věku 15-24 jsou nejnebezpečnější a páchají 90% násilných zločinů v USA. V tom věku procházejí periodou změn, přecházejí od závislosti k nezávislosti, jsou vzpurní, precitlivělí. Pro mě je v celém systému nejnebezpečnější osmnácti až devatenáctiletý chlapec.⁴⁹

- Četnost a ráz ran ukazují na pachatelův psychický stav v době útoku, vyšší počet ran značí vysoké rozrušení.

- Zjistí-li se, že oběť postrádá nějakou drobnou osobní věc či určitou část jejího těla, jedná se nejspíše o sadisticky založeného pachatele.

- Znetvoření oběti, zakrývání jejího obličeje, zbavování lidských atributů aj. jsou znaky depersonalizace oběti, pachatel je buď primitivní či psychopatická osobnost, nebo tímto činem projevuje vztek z ponížení od zavražděné oběti či přeneseně od jiné osoby.

- Pachatelé často navštěvují hroby svých obětí.⁵⁰

⁴⁷ GILLERNOVÁ, I.; KOUKALOVÁ, H. a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006, s. 111.

⁴⁸ JACKSON, J.L., BEKERIAN, D.A. *Offender profiling theory, research and practice*. Padstow, TJ International Ltd., 2006, s. 155.

⁴⁹ BOURGOIN, S. *Bestiální vrazi: Autentické výpovědi o sériových vražích*. Plzeň: Nava, 1994, s. 67.

⁵⁰ Často využívá FBI, pachatel tímto činem vyjadřuje lítost, nebo si připomíná své vražedné běsnění.

- Velmi zřídka se objevuje rozčlenění u sexuálních vražd.
- Znásilní-li pachatel starší ženu, má se za to, že je mladý, nezkušený a má málo sebedůvěry.
- „Klíčem k mnoha vraždám milovaných lidí anebo spáchaných milovanými lidmi nebo členy rodiny je inscenace. Každý vrah, který má blízko k oběti, musí udělat něco, aby od sebe odvrátil podezření.“⁵¹
- Přestane-li aktivní vrah ve své trestné činnosti, lze to vysvětlit 3 způsoby:
  - a) spáchal sebevraždu
  - b) opustil oblast a její okolí posledního trestného činu a začal někde jinde
  - c) vrah byl zatčen za jiný delikt, obvykle s nižší společenskou nebezpečností – bez souvislosti k jeho závažnějším skutkům.
- Atentáčníci a vyděrači často používají zájmeno „my“, ale ve skutečnosti se za tímto slůvkem skrývá podezřívavý samotář.
- „Ofenzivní rozřezávání a čtvrcení mrtvolky bývá vyvrcholením vražd z vilnosti a nekrosadistických vražd. Je motivováno buď touhou naplnit svou sexuálně sadistickou potřebu, nebo nekrofilním nutkáním zabít a splnit sexuální aktivitu na mrtvém těle – například odnést si z místa činu část těla oběti jako trofej, symbol, fetiš. Tyto případy jsou ovšem velmi vzácné.“⁵²
- Pachatel a oběť se většinou neznají, proto nemůže rodina oběti poskytnout informace o pachateli. Často se vrah a oběť setkávají těsně před spácháním činu.

„Některá takováto zobecnění z psychologického profilování v USA, vyplývající z dlouhodobých zkušeností, ukazují např. na to, že:

- pokud je tvář oběti zohavená k nepoznání ranami anebo jiným druhem fyzického násilí, resp. i mučením, ve většině případů to ukazuje na předcházející styky mezi vrahem a obětí (tj. že vrah a oběť se znali),
- obecně platí, že přímý brutální útok na obličej oběti znamená, že pachatel oběť znal. Čím je útok brutálnější, tím bývá vrah bližší,
- když se na místě činu, např. vraždy, nachází nějaký velmi čistý prvek, např. od krvavých skvrn starostlivě vyčištěná koupelnová vana, velmi pravděpodobně to znamená, že vrah byl před méně než šesti měsíci propuštěn z nějakého psychiatrického zařízení,

⁵¹ DOUGLAS, J., OLSHAKER, M. *Lovec duší*. Frýdek-Místek: Alpress, 1997, s. 316.

⁵² VALERIÁN, L., ŠULC, V. *Bratrstvo tajných hrobů*. Praha: Epoque, 2006, s. 47.

- sexuální sadisti mají tendenci překonávat velmi velké vzdálenosti a jejich trestná činnost (např. sexuální vraždy) jsou na různých, často od sebe velmi vzdálených místech,
- když pachatel po vraždě zakryje tělo šaty, nebo je někde schová, svědčí to o tom, že mu bylo z toho, co udělal, špatně,
- když pachatel přemístí tělo tak, aby mohlo být snadno nalezeno, může to prozrazovat, že s mrtvým nějakým způsobem cítí. Nechce ho nechat napospas klimatickým podmínkám. Přeje si, aby oběť byla nalezena a řádně pohřbena,
- jestliže si pachatel v případě sexuální vraždy přinesl vlastní zbraň, ukazuje to na sebejistého člověka, který se ovládá a možná má již i zkušenosti, je z jiné části města a pravděpodobně přijel autem,
- pokud vrah použil jakoukoliv zbraň, která byla po ruce, třeba kuchyňský nůž nebo šňůru z osvětlovacího tělesa, ukazuje to na impulsivnější čin a osobu, která se tolik neovládá. Znamená to také, že pravděpodobně bydlí nedaleko a na místo činu přišel pěšky,
- v případě, že oběť byla zabita prudkým útokem, to obvykle znamená, že vrah je obvykle mladý, do dvaceti let nebo těsně po dvacítce, cítil se obětí ohrožen a chtěl se jí rychle zbavit,
- když vrah na druhé straně ovládal situaci, vraždil pomalu a promyšleně, ukazuje to na osobu se sadističtějším založením a na muže kolem třicítky.⁵³

---

⁵³ PORADA, V. Psychologické profilování neznámého pachatele závažné trestné činnosti. In *Kriminalistika*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2001, s. 48.

3. TYPY PACHATELŮ

Do tohoto bodu se pokusím stručně zařadit základní rozdělení pachatelů trestných činů, dle vyspělosti a způsobu zaměření jejich trestné činnosti. K objasnění motivu činu a ujasnění typu pachatele napomáhá utříbená klasifikace vražd NCAVC⁵⁴ FBI vytvořená Johnem Douglasem a dalšími odborníky.

„1. Vražda jako kriminální podnikání

- 1.1. smluvní vražda
- 1.2. gangem motivovaná vražda
- 1.3. vražda v kriminální konkurenci
- 1.4. vražda v rámci únosu
- 1.5. vražda za účelem ovlivnění produkce (obchodní)
- 1.6. drogová vražda
- 1.7. vražda za účelem získání pojistky nebo dědictví
  - 1.7.1. vražda pro individuální profit
  - 1.7.2. vražda pro komerční profit
- 1.8. vražda doprovázející jiný závažný zločin (felony murder)
  - 1.8.1. nerozlišující vražda – plánovaná před spácháním majetkového TČ bez konkrétně vybrané oběti
  - 1.8.2. situační vražda – neplánovaná před spácháním majetkového deliktu, v panice

2. Vražda z osobních důvodů

- 2.1. erotomanií motivovaná vražda – motivovaná fantaziemi romantické lásky nebo duchovní symbiózy
- 2.2. domácí vražda
  - 2.2.1. spontánní
  - 2.2.2. inscenovaná
- 2.3. vražda v konfliktu / sporu
- 2.4. vražda autority
- 2.5. vražda ze msty
- 2.6. vražda nespécificky motivovaná
- 2.7. extremistická vražda
  - 2.7.1. vražda z politického extremismu

---

⁵⁴ Nacional Center for the Analysis of Violent Crime.

- 2.7.2. vražda z náboženského extremismu
- 2.7.3. vražda ze sociálně-ekonomického extremismu
- 2.8. vražda ze soucitu / hrdinství
  - 2.8.1. vražda ze soucitu – ve snaze „pomoci“ trpící oběti
  - 2.8.2. vražda z hrdinství – ve snaze „zachránit“ oběť z ohrožení, které pachatel vyvolal, aby se mohl projevit jako hrdina
- 2.9. vražda rukojmí
- 3. Sexuální vražda
  - 3.1. organizovaná sexuální vražda – spáchaná psychicky organizovaným pachatelem
  - 3.2. dezorganizovaná sexuální vražda – spáchaná psychicky dezorganizovaným pachatelem
  - 3.3. smíšená sexuální vražda – místo činu jeví známky organizovanosti i dezorganizovanosti
  - 3.4. sadistická vražda
- 4. Vražda ze skupinových důvodů
  - 4.1. kultovní vražda
  - 4.2. extremistická vražda
    - 4.2.1. extremistická vražda spáchaná polovojenskou skupinou
    - 4.2.2. extremistická vražda rukojmí
  - 4.3. vražda spáchaná pro skupinové vzrušení⁵⁵

3.1 Nezletilý a dospělý pachatel

Další dělení rozlišuje kriminální jedince dle věku, zkušeností, organizovanosti a jiných faktorů, přičemž řada z nich je jen krokem k dalšímu trestnému činu závažnějšího rázu, nebo se vzájemně kombinují a vytvářejí patogenní řetězce poškozující společnost.

Typ dospělého pachatele

1. „Profesionální zloděj
2. Profesionální zločinec – pachatel závažné trestné činnosti
3. Poloprofesionální zločinec – pachatel majetkové trestné činnosti
4. Neprofesionální delikvent, který spáchal jen jednou majetkový trestný čin
5. Zloděj aut
6. Delikvent, který nekvalifikovaně padělal šeky

⁵⁵ KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 390.

7. Delikvent – „bílý límeček“
8. Profesionální pašerák
9. Defraudant
10. Pachatel, který spáchal jen jednou trestný čin proti osobě
11. Agresivní psychopat
12. Pachatel sexuálních násilných trestných činů
13. Pachatel nenásilných sexuálních trestných činů
14. Pachatel nenásilných sexuálních trestných činů, které zákon hodnotí jako pohlavní zneužívání
15. Toxikoman (užívající heroin)⁵⁶

U mladistvých je nejzávažnější antisociální chování, tedy protispolečenské jednání, poškozující společnost i jedince, časté porušení zákonů daných společností, ohrožuje společenské hodnoty včetně lidského života, náprava je možná jen ústavní péčí (školská zařízení, věznice), je zde velká pravděpodobnost recidiv.

Antisociální poruchy:

- krádeže, loupeže - rozdíl v ohrožení objektu
- vandalství
- sexuální delikty - pohlavní zneužití, znásilnění
- zabití, vraždy
- vystupňované násilí, terorismus, rasismus
- organizovaný zločin
- trestná činnost související s toxikomanií

Typ nezletilého pachatele

1. „Delikvent – prvopachatel skupinové trestné činnosti
2. Delikvent – člen asociální party
3. Delikvent, náhodný účastník trestné činnosti party
4. Příležitostný delikvent, který není členem party
5. Zloděj aut
6. Delikvent – toxikoman
7. Delikvent – agresor

⁵⁶ MAREŠOVÁ, A. K problematice klasifikace pachatelů trestných činů. In *Kriminalistika*. Praha: Odbor vydavatelství a tisku MV, 1995, s. 38.

8. Delikventka (dívka)
9. Delikvent s neadekvátním chováním⁵⁷

3.2 Formování osobnosti vraha a násilného jednání

Vycházím zejména z toho, že u těchto jedinců nalézám řadu faktorů, jež mohou být jedním z prvků či vlivů k formování osobnosti násilného vraha. Už samotné pre-, peri- a postnatální stádium vývoje a formování plodu nese určitá rizika, ať už matkou ovlivnitelná či nikoliv. Z fyziologického hlediska zmiňuji alkoholismus, infekční onemocnění, sníženou funkci štítné žlázy, poškození mozku při porodu (deformace lebky), mikrocefalii⁵⁸ a v neposlední řadě úrazy. Ze sociokulturního pohledu má negativní dopad zneužívání, příliš přísná výchova a okolí v němž jedinec vyrůstá a reaguje na něj zpětnou vazbou. Není pochyb, že dlouhodobým tělesným a pohlavním zneužíváním dochází k trvalým změnám v anatomii a fungování mozku jedince. U vrahů v celách smrti se často objevovala tato triáda: neurologická porucha, zneužívání a týrání v dětství, paranoidní typ myšlení, přičemž právě zkreslená a neuvědomělá paranoia často vede v kombinaci s předešlými vlivy k hrůznému činu vraždy. „Podle našich statistik paranoidní osobnosti, stejně jako paranoidní schizofrenici, se navenek typicky projeví kolem pětadvaceti let.“⁵⁹

„Většina z lidí, kteří byli v dětství vystaveni týrání, se trýzniteli ani násilníky nestane.“⁶⁰ „Podle mé teorie může organismus asociální tlaky a puzení vyvolané zneužíváním v dětství kompenzovat. K tomu je však potřeba, aby nervový systém pracoval bez zatížení jakýmikoliv vnitřními deficity, což je možné prokázat normálními výsledky neurologického a psychiatrického vyšetření. Pokud má jedinec zdravý a odolný mozek, který není postižen ani neurologickou ani psychickou nemocí, může případné dispozice k páčání násilí zvládnout. Totéž se pochopitelně týká i tendencí vznikajících následkem soustavného a dlouhodobého týrání dětí jejich rodiči nebo jinými osobami, obzvláště v citlivém období vývoje mladého organismu.“⁶¹

Co se týče morálky, svědomí či empatie víme, že těmto dovednostem se člověk učí v průběhu života a pokud je dítě nedostává, nelze očekávat, že bude podle nich jednat v

⁵⁷ MAREŠOVÁ, A. K problematice klasifikace pachatelů trestných činů. In *Kriminalistika*. Praha: Odbor vydavatelství a tisku MV, 1995, s. 38.

⁵⁸ Mikrocefalie = obvod hlavy pod průměrnou hodnotou parametru, opakovaně se objevila u vrahů. Též výskyt u plodu matek alkoholiček, či rodiček, jež prodělaly infekční onemocnění.

⁵⁹ DOUGLAS, J., OLSHAKER, M. *Cesta do temnot: Jak chránit a vychovávat děti, aby se nestaly obětí pedofilních násilníků*. Frýdek-Místek: Alpress, 1999, s. 53.

⁶⁰ PINCUS, J. H. *Masoví vrazi*. Jihlava: EKON, 2002, s. 41.

⁶¹ Tamtéž, s. 41.

dospělosti. Pro pochopení je nutná dostatečně vyvinutá nervová soustava a vliv dalších výchovných osob než jen rodičů.

Genetické studie přesně nevysvětlí širokou škálu teorií, které nejsou vždy stoprocentní, například Speckova teorie o chromozómu Y navíc ve struktuře XYY se nepotvrdila. Podloženého výsledku se nedočkala ani teorie o nízké hladině serotoninu v souvislosti s impulzivním agresivním chováním, též se neprokázala spojitost agresivity a defekt genu, jež produkuje enzym monoaminoxidázy typu A (MAO-A), který rozkládá serotonin. Na zvláštní studii násilného jednání je vliv schizofrenie a epileptického záchvatu v kombinaci s poškozením mozku.

„Pokud jde o sociologické hledisko, existují pro vysvětlení násilného chování dva hlavní názorové proudy. Jeden z nich přičítá zodpovědnost za vznik násilí sociálním faktorům, jakými jsou například těžké životní podmínky či chudoba. Podle této teorie jsou určití lidé nuceni páchat násilí kvůli své příslušnosti k nižším sociálním vrstvám. Sociálně-ekonomická teorie vychází především z vlivu chudoby, špatných životních podmínek, obecné ekonomické nerovnováhy a společenských nerovností, panujících u různých etnik a ras. ...Druhá sociologická teorie týkající se násilí klade důraz na kulturní vlivy.“⁶² Zajímavé zjištění přinesl Richard Nisbett, profesor psychologie na michiganské universitě, svou analýzou, že bílí muži v malých a středně velkých městech amerického jihu páchají třikrát více vražd než běloši z jiných částí USA.

Vrátíme-li se k hlavní příčině negativní změny psychiky člověka, dojdeme opět k týrání dětí u rodin:

- neúplných
- s více než čtyřmi potomky
- s nižším ročním příjmem
- kde je někdo z rodičů závislý na drogách

Obecně platí, že zneužívání chlapců je krutější než zneužívání dívek, neboť u chlapců jsou častější poruchy mozku a nelze opomíjet vyšší četnost úrazů. Poškození čelních laloků může vyvolat stav blízky asociální poruše osobnosti.⁶³ Zabití či vážné napadení oběti, pro zcela bezvýznamný finanční obnos nebo jiný přínos, značí osobnost bez stanovených priorit s patologickým úsudkem a nedomyšleným způsobem jednání. Velmi nebezpečnou kombinací je paranoidní myšlení se vznětlivostí.

---

⁶² PINCUS, J. H. *Masoví vrazi*. Jihlava: EKON, 2002, s. 51.

⁶³ Což může být: agresivita, neklid, impulzivní chování, chabá pracovní disciplína, malá schopnost předjímat důsledky svého jednání, nedostatek soucitu, odosobnění, nezodpovědnost, neschopnost empatie.

„Je-li trýzeň dlouhodobá a nesnesitelná, dítě ji zcela odblokuje, aby přežilo a zpracuje tyto zkušenosti vnitřně tak, jakoby je zakoušel někdo jiný. Později si tak okolnosti trýznění nemusí vůbec vybavit. Tento mechanismus se nazývá disociace a souvisí s onemocněním, které nazýváme post-traumatická stresová porucha.“⁶⁴

Názorně uvedu, čím vším prošel jeden americký chlapec Leo M., jež trpěl hyperaktivitou, kvůli které byl často trestán, a paranoidními představami, jež vyústily ve schizofrenii. Násilí pramenilo od obou rodičů, zejména od nevlastní matky Shirley M. „Malého Lea trýznila nejrůznějšími způsoby – věšela ho přivázaného za palce na rukou, v desíti letech ho nutila vykourit celou krabičku cigaret, pálila ho nedopalky na rtech a na prstech, opakovaně ho bila ocelovým kartáčem a opaskem tak, až sousedé museli volat policii, svazovala mu ruce za zády a shazovala ho ze schodů do suterénu, kde ho pak přivazovala ke sloupu oblečeného jen ve spodním prádle, bez možnosti chodit na toaletu. Často ho také i na několik dní zamykala do těsné komory a na závěr mu rozmazávala po obličeji jeho vlastní výkaly. Leo musel od své macechy strpět také mnohé obscénní sexuální útoky.“⁶⁵

„Taky mě oblékala do holčičích šatů a říkala, že bysem byl lepší manželka než manžel. Někdy mi říkala „miláčku“. Potom mi taky vždycky tekla krev ze zadku, jak mi tam strkala tampóny. Napřed chtěla, abych jí je tam strkal já a pak si je vytahovala a dávala je mně. Poprvý to udělala bez vazelíny. Taky mi tam strkala krvavý tampóny, někdy dva nebo i tři najednou. Dávala mi klystýry – zvířecí krví, protože dělala na jatkách a měla ji odtamtud. Mělo to být, jako že jsem holka a mám menstruaci. Pak mi dávala klystýry horkou mýdlovou vodou a nutila mě, abych se s ní sprchoval. A pak jsme šli do ložnice a tam...“⁶⁶

Při psychologickém profilování je nutné brát v potaz širší okruh informací a zejména ty, které se zdají být bezcenné, neboť mohou vysvětlit pachatelovo jednání. Syndrom CAN⁶⁷ pěstuje u takto týraných jedinců nenávisť vůči společnosti, nebo ji v opačném případě směřuje proti sobě samému. Smutným faktem je, že toto chování často opětují vůči svým dětem nebo rodičům ve stáří a stávají se pokračujícími trýzniteli,⁶⁸ v případě násilných pachatelů se jedná o část jejich individuálního „rukopisu“. Na druhou stranu, co lze od takto týraných a zneužívaných osob očekávat? Poškození mozku a nepopíratelné ovlivnění průběhu vývoje dítěte negativně formuje jeho osobnost, jelikož zneužívání v dětství je určitá predispozice k násilnému chování v dospělosti, musíme si položit otázku, zda sama společnost nepodporuje masové a sériové vrahy. Prevence a ochrana dětí před týráním a zneužíváním není ve světě

⁶⁴ PINCUS, J. H. *Masoví vrazi*. Jihlava: EKON, 2002, s. 71.

⁶⁵ Tamtéž, s. 141.

⁶⁶ Tamtéž, s. 143.

⁶⁷ Child Abuse and Neglect – syndrom zneužívaného, týraného a zanedbávaného dítěte.

⁶⁸ Toxičtí rodiče.

dostatečná, špatným příkladem nám mohou být pediatři, učitelé, sociální pracovníci aj., kteří někdy nevidí, nebo nechtějí vidět známky násilí páchané na dětech. Samozřejmě závisí na míře vulnerability dítěte, ale pokud svou úzkost a vnitřní pnutí nevyventiluje prostřednictvím násilného chování či transformace negativních zážitků tak, jako by je zažíval někdo jiný, projeví se u něj depresivní, apatické, asociální, destruktivní chování a sklon k neurotickým návykům.

Základní dělení dle počtu obětí a míst činů rozlišuje

- masové vrahy
- sériové vrahy
- vrahy na vražedné tůře⁶⁹.

„Průměrný věk masových vrahů je 31,15 let. Průměrný věk spree killers je 29,85 let. Průměrný věk sériových vrahů je 27,27 let v okamžiku spáchání jejich prvního zločinu a 31,44 let v době jejich posledního zločinu.“⁷⁰

3.3 Masoví vrazi

Masoví vrazi, většinou běloši pocházející z nižší či střední vrstvy nestabilní rodiny, jsou inteligentní, ale ve škole měli problémy s pozorností, mohli zažít psychické či fyzické zneužívání, vychovávání v depresivním prostředí, rodiče alkoholici, závislí jedinci. Mýtus, že masoví vrazi pochází z rodin, kde nefungoval ani jeden rodič jako trestající a výchovná autorita, je už přežitý, neboť řada masových vrahů pochází z rodin, kde vojenský dril a tvrdá disciplína byla na denním pořádku. V dětství u nich můžeme pozorovat uzavřenost, osamělost, své násilné chování zaměřují nejprve na zvířata, objevuje se pyromanie a opakuje se noční pomočování. „Krutost vůči zvířatům, žhářství a noční pomočování jsou u mladistvých považovány za predikční faktory násilnictví a jsou charakteristickým znakem chování trýzněných dětí.“⁷¹ Později začínají spojovat bolest s potěšením, ze zabíjení mají dobrý pocit, těší je utrpení oběti. Sadismus se stupňuje, potřebují více vzrušení jako drogově závislí. Vytvářejí si určité rituály sexuálního či tělesného násilí, kterému byli v dětství opakovaně vystavováni.

---

⁶⁹ Spree killers.

⁷⁰ BOURGOIN, S. *Bestiální vrazi: Autentické výpovědi o sériových vražích*. Plzeň: Nava, 1994, s. 15.

⁷¹ PINCUS, J. H. *Masoví vrazi*. Jihlava: EKON, 2002, s. 40.

Téměř u všech masových vrahů se vyskytuje tato triáda: zneužívání v dětství, duševní choroba s paranoidním prožíváním, neurologický defekt. Dále u nich můžeme pozorovat přítomnost deprese, poruchy mozkových laloků, známky obsesivně-nutkové motivace jednání, odosobnění se od okolí (depersonalizace), zkušenost zvrácené rodičovské péče, oběti jsou předem definovaného pohlaví a věku, vraždy spáchány podobným způsobem.

Ve vězení se masoví vrazi chovají vzorně, nejspíše proto, že prostředí věznice dostatečně nestimuluje jejich vražedné jednání, obecně nevyhledávají konfliktní situace. „Masoví vrazi obvykle trpí poruchami nálad, například depresemi či manickými epizodami doprovázenými prudkými změnami duševního rozpoložení, trvajících někdy týdny či dokonce měsíce. Obvykle zabíjejí právě v průběhu těchto vypjatých časových úseků. Mimo tato období se masoví vrazi svému okolí obvykle jeví jako neškodní, mírní či dokonce lehce neschopní spoluobčané.“⁷² Pro obtížnější identifikovatelnost činu, nejasné motivy činu a nevyhraněný individuální rukopis jsou těžko dopadnutelní policií. Též tomuto faktu přispívá skutečnost, že obyčejný vrah může být zatčen dříve, než se stane masovým vrahem.

„Hlavním motivem pro spáchání zločinu u zhruba tuctu masových vrahů, které jsem vyšetřoval, byla touha ovládat druhé a dominovat nad nimi. Vrah přitom vyjadřoval svou převahu ponižením oběti, bitím, mučením a čtvrcením jejího těla, v některých případech i jeho konzumací. Zavražděním své oběti se snažil zbavit se neodbytného pocitu, že bezbrannou obětí v rukou jiných je on sám. Jelikož jsou tyto pocity nejsilnější v periodách aktivní deprese, jsou depresivní záchvaty takto predisponovaných jedinců mimořádně nebezpečné.“⁷³

Spouštěcím mechanismem masových vrahů bývají deprese, bipolární duševní porucha či afektivní porucha pachatelovy psychiky. Všechny tyto poruchy jsou umocňovány vlivem drog či alkoholu, přičemž nejnebezpečnější látky jsou kokain a metamfetamin, jejich vlivem se u jedince probouzí manické stavy doprovázené paranoidním myšlením. Při vysazení se jedinec propadá do hluboké deprese a to je startovací pokyn pro masového vraha.

„Masový vrah obvykle útočí na členy své rodiny nebo naopak na skupinu osob, která s jeho problémy nemá nic společného. Používá přitom většinou střelnou zbraň nebo dýku. Příkladem masového vraha „rodinného“ typu lze uvést např. Gena Simmonse, který zavraždil na vánoce roku 1987 čtrnáct členů své rodiny na farmě v Arkansasu. Masový vrah se, na rozdíl od vraha sériového, po spáchání svého činu většinou nechá zatknout policií, nebo spáchá sebevraždu.“⁷⁴

⁷² PINCUS, J. H. *Masoví vrazi*. Jihlava: EKON, 2002, s. 111.

⁷³ PINCUS, J. H. *Masoví vrazi*. Jihlava: EKON, 2002, s. 131.

⁷⁴ BOURGOIN, S. *Bestiální vrazi: Autentické výpovědi o sériových vražích*. Plzeň: Nava, 1994, s. 14.

Nelze zodpovědět otázku, proč se někdo stane masovým vrahem a jiní ne, i když jejich výchova a rodinné prostředí působí stejným dojmem. Mezi masové vrahy se zapsali např. Charles Miller Manson, jež v roce 1969 zavraždil 7 lidí v rámci své náboženské sekty „Rodina“. Dále Andrew Philip Kehoe zabil přes 45 lidí, pomstychtivý skaut Thomas Hamilton popravil 16 dětí, patnáctiletý chlapec Kip Kinkel zavraždil své rodiče a den poté střelil na své spolužáky, Eric David Harris a Dylan Bennett Klebold zabili 13 lidí na columbijské střední škole aj. Z českých představitelů nelze opomenout Olgu Hepnarovou, která 10. července 1973 srazila desítky osob na tramvajovém ostrůvku, přičemž usmrtila 8 osob a 11 čekajících cestujících vážně zranila.

3.4 Šílení střelci

„Jako šílení střelci jsou v běžném, ne odborném jazyce označovány pachatelé masakrů, kteří v jednom časovém úseku a na jednom místě usmrtní několik náhodných osob bez srozumitelných pohnutek. Odborný výraz pro šílené střelce psychologie zatím nemá. Občas používá pojem masový vrah, který je převzat z klasifikačních schémat psychologů zabývajících se zkoumáním kriminálního chování pro potřeby FBI.“⁷⁵ S pojmem šílení střelci je spojen stav změněného vědomí v rámci určité kultury, někdy označovaný jako vražedné šílenství snižující vnitřní napětí projevující se v určitých vlnách, tzv. amok⁷⁶.

Amok probíhá v několika etapách, první je charakteristická sociální izolovaností, ústraním jedince, odmítá svět jako celek, jeho řád a strukturu. Další tzv. temnou fází, někdy nazývanou rudé vidění, je „meditace“, „přemýšlení“, ale v mysli se však vytváří pocit strachu nebo hněvu. To značí určitý předstupeň výbuchu emocí, který se naplno projeví v agresivní, destruktivní, sebevražedné chování, ničení věcí či zakládání ohně. Fáze rozzuření může střídát fáze klidu, na závěr následuje dezorientace, pomatenost a amnézie případného vražedného jednání. Amok se dělí na vojenský (martial amok) a privátní (solitary amok), projevuje se ve vlnách, střídá se období relativního klidu s bouří intenzivní negativní agrese.

⁷⁵ ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. Praha: Grada, 2000, s. 171.

⁷⁶ „Sám výraz pochází z malajštiny a znamená „odevzdat v boji i to poslední“. Jeho prapůvodem je zřejmě indické „amuko“, což značí bojovníka zasvěceného smrti. První zmínky o amoku na Dálném východě pocházejí od cestovatelů ze 16. století. Popisovali zvláštní chování malajsijských bojovníků, kteří se s pokřikem „amok“ a bez ohledu na vlastní přežití vrhali do řad nepřátel. Dokonce i mořeplavec James Cook zmiňuje v zápiscích z roku 1770 tento zvláštní způsob bojové taktiky založené na opovrhování strachem z vlastní smrti. Amok se však postupem doby začíná objevovat i mimo válečná pole. V čase míru se z něj stává extrémní podoba protestu proti vnějším sociálním podmínkám. Amok mutuje, v jeho motivaci přebírá hlavní úlohu osobní situace. Tím ztrácí nádech hrdinství a je nazírán spíše jako projev duševní patologie.“ In ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. Praha: Grada, 2000, s. 172.

Jednání šílených střelců je s amokem v mnohém odlišné, L. Čírtková člení šílené střelce do několika skupin.⁷⁷

1) Šílení střelci z frustrace

- jednají pod vlivem tíživých životních podmínek v období tísně a stresu, důvodem může být ztráta zaměstnání, rozchod s milovanou osobou, pozbytí financí

- „Psychologická diagnóza se pohybuje mezi narcistickou osobností až po poruchy typu „borderline“. (Jako borderline jsou označovány hraniční poruchy, ve kterých se mísí nebo střídají symptomy typické pro samostatné duševní poruchy a také symptomy s různou mírou závažnosti. Obvykle se střídají neurotické a psychotické příznaky. Člověk s poruchou borderline střídá snesitelné a únosné chování s nápadnými, krajně obtížnými a neovlivnitelnými projevy, typické jsou různé podoby disociace.“⁷⁸

- velká vášeň ve zbraních

- hůře navazují společenské kontakty i v oblasti partnerského soužití

- nejprve vraždí své blízké, rodinu a až poté nevinné oběti

- po spáchání činu se někdy uchýlí k sebevraždě

2) Šílení střelci z fanatismu

- „Nekonají ze zoufalství, ale z přesvědčení. To je typickým znakem pro tuto skupinu. Jako terč si vybírají shromáždění osob, které ve svých osobních představách o světě považují za původce zla. Lze je označit za lovce či zabijáky domnělých hříšníků.“⁷⁹

- jsou netolerantní, nespolečenštlí

- staršího věku

- čin si předem naplánují

- suicidum velmi zřídka

3) Šílení střelci kultovního rázu

- mladšího věku

- vše si dopředu pečlivě připravují

- nejvýraznějším znakem je spolupachatelství, nejméně dvou pachatelů

- častý výskyt sektářství, kdy členové takovéhoto sdružení jsou schopni udělat vše pro svého charismatického vůdce či ideovou myšlenku

4) Šílení střelci konající na pozadí duševní choroby

- trpí závažnou duševní chorobou, zejména psychózy (schizofrenie, deprese, paranoidní vývoj, paranoia), mohl být léčen ve specializovaném zařízení

⁷⁷ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. Praha: Grada, 2000, s. 173-174.

⁷⁸ Tamtéž, s. 173-174.

⁷⁹ Tamtéž.

- skutky páchá jednotlivě
- před útokem často likviduje své blízké, z důvodu jejich „záchrany“, rodina nemusí rozsah jeho obtíží ani tušit
- k sebevraždě pachatele nedochází

3.5 Sérioví vrazi

Sérioví vrazi vraždí bez jakéhokoliv citového angažování, je to „smrtící stroj“, který se neustále zdokonaluje. Dokud není chycen, nebo zabit, těžko ho někdo zastaví v jeho běsnění a touze zabít. Obecně platí teorie, že ve stále komplexnější společnosti má fenomén sériových vražd narůstající tendenci.

- „Tento typ kriminálního je vrah-recidivista, který zabíjí s jistým časovým intervalem mezi jednotlivými zločiny. Specifikum tohoto typu vraha spočívá v jeho chorobné chuti zabít, která ho diferencuje od vraha z vášně, jenž obvykle zabíjí jen jednou, nebo i od masového vraha, který v krátkém časovém úseku zabije větší počet lidí. Masoví vrazi navíc, na rozdíl od vrahů sériových, velmi často trpí psychózou.“⁸⁰ Existují dva typy, jeden psychotický paranoik, tedy schizofrenik⁸¹ a druhý psychopat, čili antisociální osobnost. Psychopat je ve společnosti oblíbený, vyhledávaný, v sousedství bezproblémový, do této skupiny patří většina sériových vrahů, kteří jsou výbušnější a agresivnější nežli schizofrenici. Paranoidní schizofrenik neboli psychotik není nebezpečný, pokud je léčen ve specializovaném zařízení a jsou mu pravidelně podávány léky, které utlumí hlasy, jež ho nutí zabít.

Nejvyužívanější typologie členění sériových vrahů dle motivace, rozlišujeme podle motivace do čtyř skupin⁸²:

1. Vizionářský sériový vrah (visionary killer)

- vlivem halucinací a bludných představ se dopouští násilného jednání nebo vražd
- přítomnost schizofrenie, psychotického jednání či jiného psychického onemocnění

2. Misionářský vrah (missionary killer)

- hnán vnitřním posláním

⁸⁰ BOURGOIN, S. *Bestiální vrazi: Autentické výpovědi o sériových vražích*. Plzeň: Nava, 1994, s. 13.

⁸¹ Schizofrenie s náhlým a silným začátkem mívá lepší prognózu než plíživá forma, čím dříve propukne, tím hůře. Ženy a lidé s lepším sociálním zázemím mají lepší prognózu.

⁸² Srov. ČÍRTKOVÁ, L. Sérioví vrazi. In *Policista*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2007. č. 3, s. 2-3.

- vraždící nenávisť obrací proti určité skupině osob, může jít o: homosexuály, prostitutky, bezdomovce, starší ženy
- z politických, etických, religiózních či jiných důvodů se snaží očistit společnost
- není duševně chorý, ví, co činí

3. Skupina hédonistických vrahů (hedonistic killer)

- dále se dělí na „Lust killer“
  - sexuálně orientovaný pachatel s prvky sadismu
  - zabíjení mu přináší uspokojení
- „Thrilloriented killer“ (adrenalinový typ)
  - chuť vraždit v něm podněcuje touha po vzrušení a zvědavost
  - sadismus není vyloučen
- „Comfort-oriented killer“
  - z názvu je patrná finanční či majetková motivace
  - zneužívají životní pojistky, vyhledávají osamocené a zámožné protějšky (př. černé vdovy)

4. Vrazi orientovaní na moc a kontrolu nad obětí (typ „Power and control“)

- „božský“ pocit, rozhodovat o životě a smrti svých obětí, je žene k opakovaným vraždám
- kochají se strachem a nevědomostí nic netušících lidí
- z historie lze připomenout sériového odstřelovače v okolí Washingtonu (tzv. serial sniper, z roku 2002)

Řada ze zatčených připustila, že znásilnění, rozřezávání, pojídání oběti aj. nebylo hlavním uspokojením, nýbrž určitý pocit, že právě oni rozhodnou o životě a smrti svých obětí, rádi je sledovali, když spaly, jedly a oni se mezitím procházeli po jejich domě.

Dříve činy z přehnaných pocitů jako vztek, chamtivost, žárlivost, zisk, pomsta a nyní nový typ násilného zločince – sériový pachatel:

- zdokonaluje se, inteligenční kvocient průměrně mezi 110-120
- nezastaví se, dokud není chycen nebo zabit
- zločiny vylepšuje

- touha vraždit se u něj projevuje už několik let před prvním zločinem
- prakticky všichni sérioví vrazi jsou muži
- většinou běloši
- jejich vzhled vzbuzuje důvěru, oběti je často samy následují
- upřednostňuje kontakt se svou obětí, volí stejné typy osob
- jako vražednou zbraň volí: nůž; různá škrtdla; předměty, kterými svou oběť ubijí; zbraň, z které střílí z bezprostřední blízkosti
- může měnit svou vražednou metodu
- vyvolávají největší rozrušení a hrůzu
- nejobtížněji se dopadají
- jsou dobří manipulátoři
- motivováni komplexnějšími činiteli
- postrádají soucit, vinu, výčitky svědomí
- u sexuálních sériových vrahů dominuje nadvláda, manipulace a kontrola nad obětí
- oběťmi mohou být starší ženy, jež představují jeho matku

Sérioví vrazi mohou po spáchání několika vražd od svého jednání na několik dní, týdnů a měsíců upustit. Své činy si promýšlí, oběť si předem vybírají, plán útoku si připravují ve své fantazii. Někteří sérioví vrazi si myslí, že je žádná dívka nechce, proto to kompenzují absolutním přivlastněním života oběti. Někteří vypovídali, že pokud byla oběť živá, nebyla s nimi, vztah mohli navázat až po jejím usmrcení.

Nacházejí si práci v příbuzných oborech policie, např. jako člen bezpečnostní služby, noční hlídač aj., sérioví vrazi jsou policejní fanoušci, chodí do barů, kam chodí muži zákona, poskytuje jim to vzrušení moci policejního příslušníka.

Někteří pachatelé se vrací na místa činu, někdy kvůli tomu, že nenašli další oběť, kde často masturbují, ožívují si vzpomínky a vzrušení, proto si sérioví vrazi dělají fotografie nebo videozáznamy svých zločinů. Dr. Park Dietr tvrdí: „Žádný ze sériových vrahů, které jsem měl příležitost studovat nebo vyšetřovat, nebyl v pravém smyslu nepřičetný, ale žádný nebyl ani normální. Všichni to byli lidé, kteří mají mentální poruchy. Ale bez ohledu na jejich mentální poruchy, které mají co dělat s jejich sexuálními zájmy a charakterem, byli to lidé, kteří věděli, co dělají, věděli, že to, co dělají, je špatné, ale rozhodli se to přesto udělat.“⁸³

V naprosté většině případů je sériovým vrahem muž, který vyrůstal v dysfunkčním prostředí, poznamenaný sexuálním či fyzickým týráním, drogami či alkoholismem anebo

---

⁸³ DOUGLAS, J., OLSHAKER, M. *Lovec duší*. Frýdek-Místek: Alpress, 1997, s. 375.

jinými patologickými problémy. „Pro pochopení motivace sériového vraha je velmi důležité porozumět podmínkám, z nichž vzešel.“⁸⁴ „Historie těchto jedinců tedy odhaluje, že početné problémy existovaly už v lůně jejich rodinné struktury. Polovina vyslychaných sériových vrahů mělo nějakého zločince v rodině. 53,3% z nich mělo ve svém rodinném kruhu předky s psychiatrickou minulostí. Potvrzuje to nedostatečný kontakt mezi rodiči a dítětem a neadekvátní styky, 69% z těchto rodin mělo problémy s alkoholismem, 33,3% užívalo tvrdé drogy, 46,2% zakusilo enormní sexuální těžkosti. Lze konstatovat, že většina těchto zločinců žila podprůměrným životem a měla se členy své rodiny spíše negativní kontakty.“⁸⁵

Pokud se takovéto podmínky vyskytují u žen, mají tendence obracet své stresory dovnitř na sebe, což může vyústit v sebetrestání prostřednictvím alkoholu, drog, prostituce a sebevražd. Ženy se nedopouštějí násilností a vražd v takovém rozsahu jako muži, což je zřejmé z jejich fyzických předpokladů a psychických vzorců chování. „Jedinou výjimkou z tohoto obecného konstatování bývají nemocnice nebo pečovatelské domy, kde se setkáváme se ženami zapletenými do mnohonásobných vražd. Není pravděpodobné, že by žena opakovaně vraždila střelnou zbraní nebo nožem. Používá k tomu něco „čistého“, jako jsou jedy.“⁸⁶ Obecně z celkového počtu sériových vrahů zastávají ženy podíl menší než 10 %, v dnešní době už zastávají významnější pracovní funkce a pozice doma je stále dominantnější, jde jen o časový a proměnný posun v počtu sériových vrahů, ale dozajista bude maskulinní podíl nadále převládat.

„Rozdílná behaviorální dynamika, kterou lze sledovat, když se dva pachatelé účastní téhož zločinu. Všeobecně při tom zjišťujeme, že jeden z partnerů je dominantnější a jeden poddajnější, a často též jeden organizovanější a jeden méně organizovaný. Sériovní vrazi jsou nevyrovnané typy obecně a ti, kteří potřebují partnera, aby vykonali svou práci, jsou nejméně vyrovnaní ze všech.“⁸⁷

Do společenského podvědomí se dostali tito sériovní vrazi: Jack Rozparovač (Jack Rippe), David R. Berkowitz, Albert Henry DeSalvo (Bostonský škrtič), Fritz Haarmann (Hannoverský řezník), Peter Kurten (Düsseldorfský upír), Robert Succa (zrůda z Florencie), Joseph Vicher, Thierry Paulin, Nikolaj Džumaglijev (ocelové zuby), na území ČR Václav Mrázek, Vladimír Hojer, Jiří Straka (Spartakiádní vrah) aj.

⁸⁴ DOUGLAS, J., OLSHAKER, M. *Cesta do temnot: Jak chránit a vychovávat děti, aby se nestaly obětí pedofilních násilníků*. Frýdek-Místek: Alpress, 1999, s. 40.

⁸⁵ BOURGOIN, S. *Bestiální vrazi: Autentické výpovědi o sériových vražích*. Plzeň: Nava, 1994, s. 24.

⁸⁶ DOUGLAS, J., OLSHAKER, M. *Cesta do temnot: Jak chránit a vychovávat děti, aby se nestaly obětí pedofilních násilníků*. Frýdek-Místek: Alpress, 1999, s. 45.

⁸⁷ DOUGLAS, J., OLSHAKER, M. *Lovec duší*. Frýdek-Místek: Alpress, 1997, s. 199.

„Faktem je, že sérioví vrazi sní, myslí a cítí jinak. Přitahují je a lákají situace, které si většina lidí ani nedovede ve fantazii vytvořit. Sérioví vrazi si je dovedou nejen představit, ale také připravit a uskutečnit. Nemají žádné zábrany, dávají průchod své destruktivní agresi, netrpí výčitkami svědomí vůči obětem. Ostatní lidé jsou pro ně spotřební materiál. Ve skutečnosti nejsou ani geniální ani zajímaví. Pozornost veřejnosti přitahují jen svou nezměrnou destruktivitou.“⁸⁸

Jsou-li zatčeni, přiznávají všechny své zločiny a nejen ty, z důvodu velké slávy a touhy po publicitě. Snaží se vytěžit nejvhodnější podmínky uvěznění, prodlužování trestního řízení a co nejširší publicitu, na závěr polemizují s odpovědností za své činy a snaží se zprostit viny návrhem ústavní léčby či zmírněním trestu z důvodu polehčujících okolností.

3.6 Vrazi na vražedné túře

Označují se též jako „spree killers“, často po sobě zanechává několik různě rozmístěných obětí, lze v nich pozorovat prvky masového vraha, zabíjí bez předešlého výběru, často nezvládají již vyhocené situace jako sériový vrah. „Pachatel vraždí více obětí v jednom sledu za sebou na různých místech. Mezi jednotlivými vraždami je jen velmi malá časová prodleva.“⁸⁹

3.7 Pachatelé sexuálního násilí

Tento bod bych věnoval zvýšené sexuální agresi či případné parafilii, jedná se o obecnou charakteristiku pachatelů sexuálního násilí, určité prvky lze vyzorovat u sériových a masových vrahů, ale právě u nich se nemusí jednat o chování se sexuálním podtextem, i když se to na první pohled zdá. „Pachatelé mravnostní trestné činnosti můžeme rozdělit do tří základních skupin:

- 1) Pachatelé, kteří se mravnostní trestné činnosti dopouštějí příležitostně, bez významné motivace.
- 2) Pachatelé, kteří se mravnostní trestné činnosti dopouštějí cílevědomě, promyšleně až organizovaně, kde základním motivem je uspokojení sexuálních potřeb nebo zisk.

⁸⁸ ČÍRTKOVÁ, L. Sérioví vrazi. In *Policista*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2007. č. 3, s. 3.

⁸⁹ ZÁHORSKÁ, J. *Psychologická intervence při vyšetřování trestných činů*. Praha: Portál, 2007, s. 109.

3) Pachatelé patologicky zaměřeni, se sexuální nebo jinou úchylkou.⁹⁰

Při profilování se často setkáváme se sexuálními deviacemi, neboť ve stále složitější a vyvíjející se společnosti dochází mnohdy k odklonu, tedy k sexuálním odchylkám, což lépe dokresluje výsledný profil násilníka, neboť zanechává řadu jedinečných stop. Sexualita nás provází od narození a dále nás provází v podstatě po celý život. Je nejspornější otázkou všech mravních kodexů lidské společnosti, která svými determinanty ovlivňuje i jejich vývoj. Sexualita je základním lidským pudem, která zajišťuje nutnou reprodukci tak, aby byl zachován lidský živočich. Ovlivňuje jeho vlastnosti i mezilidské vztahy a sama je jimi ovlivňována, hraje velmi důležitou roli v osobnostním vývoji, a přesto se jí věnuje relativně málo pozornosti.

Nelze zpochybnit její význam při utváření lidské osobnosti, natož je-li sexuální život problémový či dysfunkční. Jelikož mohou parafilie porušovat mravní zákony, pravidla společenského soužití a v neposlední řadě platné právní řády, jsou problémem nás všech. „U většiny sexuálně založených vrahů má průběh eskalace od fantazie k realitě několik stupňů, často podnícených pornografií, morbidními pokusy na zvířatech a krutostí k vrstevníkům. Tento poslední rys může být pachatelem chápán, jako že „se jim mstí“ za to, jak s ním špatně zacházeli.“⁹¹ Sexuální svět násilných pachatelů je spojen s fantazií, která podněcuje a následně realizuje jednání hnané jejich touhou, platí zde, že pokud splyne násilí a sexualita, není již cesty zpět.

„Když byli zločinci požádáni, aby vyjmenovali své sexuální preference, výsledek byl naprosto výmluvný:

- pornografie.....81%
- fetišismus.....72%
- voyerismus.....71%
- sadomasochismus.....39%
- exhibicionismus.....25%
- bestialita.....23%
- obscénní bičování.....22%
- travestismus.....17%
- prostituce.....11%
- koprofágie.....7%⁹²

⁹⁰ CHMELÍK, J. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál, 2003, s. 23.

⁹¹ DOUGLAS, J., OLSHAKER, M. *Lovec duší*. Frýdek-Místek: Alpress, 1997, s. 129.

⁹² BOURGOIN, S. *Bestiální vrazi: Autentické výpovědi o sériových vrahích*. Plzeň: Nava, 1994, s. 27.

"Výzkumy, prováděné FBI ukazují, že sériový vrah se zajímá o sex víc, než člověk, který se dopouští sériových znásilnění. Násilník touží po tom, aby mu byla oběť podřízena. Sériový vrah si chce přivlastnit život své oběti. Pro něj je znásilnění sekundární, ale ne pocit moci, ona touha být dominantní, která - jak si myslí - ho proměňuje v Boha."⁹³

Úspěšný profil se opírá o výslech oběti, která jako jediná může poskytnout podrobný popis útočníka, který může žít běžný život, ale v nutkavém kriminálním jednání ukáže svou druhou tvář. Častým kriminálním případem je útok pachatele na ženu s cílem ji znásilnit či jinak sexuálně ponížit. Je těžké vyhodnotit míru nebezpečnosti útoku, jestliže se každá oběť zachová různě a tím mění modelové situace jednání útočníka. „K sestavení profilu pachatele znásilnění musí být pokládány tyto otázky, resp. komplexy otázek:

- Jakým způsobem se pachatel přiblížil? Klamáním, bleskovým útokem, překvapivým útokem.
- Jak kontroloval pachatel svou oběť?
- Jak reagoval pachatel na odpor?
- Projevily se během činu u pachatele sexuální poruchy?
- Jaký byl druh a pořadí sexuálních jednání během činu?
- Co říkal pachatel znásilnění?
- Jaká slovní vyjádření požadoval pachatel od oběti?
- Změnilo se náhle chování pachatele během činu?
- Vzal si pachatel nějaké předměty?
- Stalo se před činem něco neobvyklého?⁹⁴

Velmi nebezpečnou skupinou jsou patologičtí agresori, nevyskytuje se u nich žádná sadistická vložka, oběť sice není týrána, ale následky takového jednání, co se týče duševního a fyzického zdraví, jsou značně destruktivní, zejména u nejvyhraněnější formy agresivního sadismu. „Sexuálního vzrušení a uspokojení je u patologické sexuální agresivity dosahováno překonáváním odporu napadené anonymní ženy a minimalizací její kooperace.“⁹⁵ Často svou oběť pronásledují, útočí ze zálohy a v nestřeženém okamžiku ji donutí pod pohrůžkou zbraně k uposlechnutí jeho sexuálních přání.

Zejména se jedná o mladší jedince do 30 let, přičemž prvního nezákonného jednání se dopouští do 20. roku, častý abúzus alkoholu a ve spojitosti s ním páchají řadu deliktů nesexuálního charakteru. Začínají dříve se sexuálním životem, objevuje se hypersexualita,

⁹³ BOURGOIN, S. *Bestiální vrazi: Autentické výpovědi o sériových vražích*. Plzeň: Nava, 1994, s. 71.

⁹⁴ Srov. PROTIVINSKÝ, M. Od analýzy případu k profilu pachatele. In *Kriminalistika*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2007. č. 1, s. 64-66

⁹⁵ CHMELÍK, J. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál, 2003, s. 148

často střídají své partnery, avšak nejsou výjimkou sexuální agresoři s puritánskou výchovou či rigidními pravidly sexuálního soužití partnerů. „Typický sadistický vrah je sociálně izolovaný, citově plochý, introvertní, někdy přílišně se kontrolující, pruderní, moralistický, hypochondrický. Často je závislý na hyperprotektivní matce, k níž má ambivalentní vztah. V některých případech trpí psychotickou poruchou. Zřídka má problémy s drogovou či alkoholovou závislostí. Časté jsou u něj projevy voyeuristické, fetišistické či transvestitické. Má pocity méněcennosti a sadistický čin mu dává pocit triumfu, moci a nadvlády. Vraždí často po události, při níž měl pocit útoku na vlastní sebevědomí. Během výkonu trestu je obvykle vězněn se vzorným chováním. Ve vztazích k ženám má zpravidla celoživotní problémy, obtížně s nimi navazuje kontakt, při pokusech o partnerské milování často selhává. Pro sexuální vrahy jsou typické tyto celoživotní potíže v heterosexuálních vztazích a především pak sociální izolace.“⁹⁶

V dětství provozují pyromanii, týrají zvířata, jsou zanedbáváni rodiči, vyjadřují nespokojenost s vlastním pohlavím. Většina z nich má základní či nižší vzdělání s podprůměrným koeficientem IQ, vyhledávají zaměstnání, kde se často seberealizují, například na jatkách jako řezníci, mají v oblibě různé zbraně, zajímají se o detektivní a historickou literaturu, která slouží k jejich uspokojování, pornografii nevyhledávají. Velký význam pro pochopení jednání sexuálních vrahů má sexuální fantazie, přičemž je zároveň diferenciativním klíčem mezi sexuálními sériovými vrahy, u nichž se představitivost neustále rozvíjí, a těmi, kteří nevráždili opakovaně.

3.8 Pachatelé pohlavního zneužívání dětí

V trestní zákoně č. 140/1961 Sb. je tento skutek upraven v § 242 a 243, přesto dochází k jeho častému porušování. Muži, kteří spáchají tento druh trestné činnosti, se zcela odvracejí od svých činů, vše se snaží popřít, neboť si uvědomují celospolečenský odpor k takovému jednání, výjimkou není ani místo výkonu trestu, kde se pachatelé snaží své skutky zamlčet či pozměnit, aby nedošlo k jejich ohrožení. Přivolaný soudní znalec, sexuolog, nehodnotí důkazy ani věrohodnost svědeckých výpovědí, ale posuzuje sexuální chování pachatele a vyhledává případné parafilie a pokud je potřeba, doporučí ochranné léčení. „U této deviace jde o erotické (erotosexuální) zaměření na objekty v prepubertálním věku (tedy na chlapce a dívky bez znaků dospívání). Nejčastější je zde zaměření na děti ve věku 5-12 let. Pedofilové jsou lidé, kteří preferují jak fyzickou nezralost objektu, tedy nepřítomnost sekundárních

⁹⁶ CHMELÍK, J. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál, 2003, s. 156.

pohlavních znaků (chybění pubického ochlupení a prsů u dívek, u homosexuálních pedofilů například nepřítomnost ejakulace, ochlupení), tak i jeho dětské chování.⁹⁷ Rozlišujeme heterosexuální, homosexuální a bisexuální pedofilii, u každé z nich je preferovanější skupina dětí dle věku. V prvním případě vyhledávají objekty ve věku 6-11 let, homosexuální pedofilové si vybírají starší jedince okolo 12 let, bisexuální pedofilie se vyskytuje v malém měřítku, ale je potvrzena její existence.

Pedofilové se dokáží s velkým umem vcítit do psychiky dítěte, nalézt skrytá přání a naladit dítě na požadovanou frekvenci zájmu o jeho osobu, umocnění tohoto jevu nastává pokud dítě dotyčnou osobu uznává jako autoritu, viz. případy vedoucích zájmových kroužků a táborů. Společnost takového člověka ani nemusí poznat, mohou žít s dospělým partnerem ve svazku a zakládat rodiny, přesto v nich vyhraněné pudy bují a pokud nesublímují do jiné činnosti, projeví se intenzivněji ve střední dospělosti. Další nebezpečí hrozí u rozvedených matek s dětmi, jež jsou pedofily účelově vybírány, zejména u homosexuálně orientovaných. „Deviantní pedofilní pachatel zneužívá děti většinou bez větší agresivity. Sexuální jednání s objektem mívá zpravidla povahu nekoitální. Jde o široké spektrum sexuálních praktik od expozice genitálu pachatele a prohlížení genitálu dětí přes nekoitální pohlavní styky, vynucování masturbace, orálně-genitálních aktivit až po pokusy o pohlavní spojení nebo anální koitus. ... Nedevariantní jedinci sexuálně atakují prepubertální děti jako náhradní sexuální objekt. Jejich chování bývá častěji zaměřeno na dosažení koitu. S dítětem jednají jako s dospělým objektem, což může způsobit různě těžká zranění v análně-genitální oblasti dětí. Pachateli takových deliktů jsou především muži psychopatičtí a opilí, často jde o pachatele s lehkým mentálním defektem.“⁹⁸

V profilu se často opakuje: nižší profesní kvalifikace, abúzus alkoholu, věk mezi 35-40, není však výjimkou věk 55-65 let, dysfunkční rodinné prostředí, v dětství jim chyběla role otce, časté poruchy osobnosti (psychopatie), neurotické příznaky, psychosexuální nezralost, introverze, tenze, úzkostnost, nižší sebevědomí, vztahovačnost. „V rozhodování o dalším postupu a způsobu uloženého ochranného léčení nám mohou pomoci kritéria nebezpečnosti sexuálního delikventa.

Nebezpeční jsou zejména ti muži, kteří splňují následující vlastnosti:

1. Přítomnost sexuální deviace.
2. Věk do 35 let (pedofilní deviant je ovšem nebezpečný doživotně).
3. Chybějící nebo špatně fungující partnerský vztah.
4. Jeden nebo i více sexuálních deliktů v anamnéze.

⁹⁷ WEISS, P. *Sexuální deviace*. Praha: Portál, 2002, s. 74.

⁹⁸ WEISS, P. a kol. *Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti*. Havlíčkův Brod: Grada, 2000, s. 141-142.

5. Mentální defekt.
6. Psychopatická struktura osobnosti.
7. Závislost na alkoholu, abúsus.

Jsou-li zde splněna dvě nebo více z uvedených kritérií, pak je velmi obtížné vést ochranné léčení ambulantním způsobem a je namístě uvážit uložení léčby ústavní.⁹⁹

3.9 Matky vražedkyně a vraždy dětí

Smrt malého dítěte vždy vyvolá silné emoce napříč celou společností, vyšetřování se dostává do jiné dimenze, volá se po zpřísnění trestu, zvyšuje se mediální zájem, kriminalisté se dostávají pod tlak, usilovně hledající podezřelého a toto vše se děje ve velmi krátkém časovém intervalu. I v tomto případě lze využít psychologické profilování, neboť i zde se vyskytuje řada opakujících se znaků:

- „Mnohé studie prokázaly, že děti pravděpodobně největšího počtu pachatelů dětských vražd a týrání jsou oběťmi svých biologických rodičů (Bureau of Justice Statistics, 1997). Studie určila, že 61 % dětí mladších pěti let bylo zavražděno vlastními rodiči a 23 % bylo zavražděno mužem, známým od matky, často ve funkci rodiče během nepřítomnosti matky. Jenom 3 % dětí zemřela v rukou cizince. Biologické matky zodpovídaly za 30 % dětských vražd mezi rokem 1976 a 2000 v každoroční míře dosahující až 256 obětí, či v průměru jednoho dětského úmrtí každých 33 hodin.“¹⁰⁰
- Průměrný věk matky, jež zavraždila své dítě, je okolo 20-ti let, někteří autoři uvádějí 23 let Spinelli (2003), či rozpětí 18-35 let Alder and Polk's (2001). „Overpeck, Brenner a Trumble zjistili, že prvorodičky mladší 15-ti let se pravděpodobně dopouštějí 7krát více vražd novorozence než prvorodičky starší 25-ti let.“¹⁰¹
- Matky, jež se dopustily zavraždění svého dítěte, téměř pokaždé trpěly sníženým intelektem či mentální retardací.
- Jejich vzdělání bývá většinou přerušeno, nebo není dokončeno, několik autorů udává opuštění vzdělávacích zařízení po 11 letech, úspěšnost dokončení střední školy je velmi malá.
- V době spáchání trestného činu žila většina žen v manželství nebo společně s partnerem, rizikovým faktorem se zde ukazuje osamocenosť prvorodičky.

⁹⁹ WEISS, P. a kol. *Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti*. Havlíčkův Brod: Grada, 2000, s. 146.

¹⁰⁰ MCKEE, G. R. *Why mother kill: a forensic psychologist's casebook*. New York: Oxford university press, 2006, s. 10.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 13.

- „Většina studií zjistila, že matky, jež zavraždily své dítě, pocházely v době smrti svých dětí ze zbláčených poměrů. Mnoho výzkumů uvedlo nedostatek finančních zdrojů jako běžnou charakteristiku žen, které spáchají smrt svého dítěte, nebo opustí svá novorozeňata.“¹⁰²
- Obecně matky vražedkyně neměly do spáchání osudného činu problémy se zákonem, spíše by se dalo říci, že samy byly obětí týraní a domácího násilí, ať už ze strany svých rodičů nebo svého druha. Avšak řada z nich podstoupila v minulosti psychiatrické vyšetření nebo hospitalizaci, v nemalém procentu je vyšetřoval psychiatr krátce před spácháním vraždy svého dítěte.
- „Klíčem k mnoha vraždám milovaných lidí anebo spáchaných milovanými lidmi nebo členy rodiny je inscenace. Každý vrah, který má blízko k oběti, musí udělat něco, aby od sebe odvrátil podezření.“¹⁰³
- Mnoho matek užívá jako vražednou metodu udušení, utopení, ubití či pohození dítěte.
- Při nálezů těla dítěte se můžeme dopátrat pachatele, vycházíme z toho, že pokud je vrahem rodič dítěte, platí určitá pravidla. Mimořádně důležité je místo nálezů oběti, ke kterému může mít určitý vztah, a způsob pohřbení tělíčka, které je zpravidla pečlivě zabalené a oblečené. Rodič, který se ke svému činu dozná, často dovede policii na místo činu a dožaduje se řádného pochování dítěte.
- Místo činu je většinou i místem odložení těla oběti.
- Organizování vražedných dětí převáží mrtvé či živé oběti do vzdálenějších míst od své základny. Při sexuální aktivitě se jejich agresivita vyhrcoje, což často končí smrtí dítěte.
- Při zahájení vyšetřování se musí zhodnotit možnost, zda se nejedná o psychopatického sériového vraha.
- Dezorganizovaní pachatelé, zaměření na dětské subjekty, navazují kontakty se známými dětmi, protože jsou společensky nevyrovnaní. Svůj útok neplánují, sexuálně se ukájejí při bezvědomí či smrti oběti. Tělo nechávají na místě činu nebo na viditelném místě, samotný akt usmrcení provádí poblíž domova oběti.

Jen těžko můžeme pochopit jednání rodičů, kteří nainscenují únos a jdou s čistým svědomím na policejní stanici ohlásit zmizení dítěte. Přitom dobře vědí, že jejich dítě již nežije a je někde skryto nebo s velkou pečlivostí pochováno. Příčinou mohou být partnerské

¹⁰² MCKEE, G. R. *Why mother kill: a forensic psychologist's casebook*. New York: Oxford university press, 2006, s. 14.

¹⁰³ DOUGLAS, J., OLSHAKER, M. *Lovec duší*. Frýdek-Místek: Alpress, 1997, s. 316.

spory tzv. Medein komplex, zkratové jednání ve spojitosti s pomstychtivou žárlivostí. Jeden z partnerů zjistil nevěru svého protějšku a takto se chce pomstít na tom nejcennějším, co má – dítěti. Jiný tragický scénář znázorňuje osamělá matka s dětmi, při nalezení nového partnera zjišťuje, že v jeho životě není místo pro její děti. Též si musíme uvědomit, že řada vražd se děje za zavřenými dveřmi, některé ženy se po činu přestěhují, aby v okolí nevyvolaly podezření, další ztížení vyšetřování nastává, pokud se tělíčko oběti nenalezne.

4. EMPIRICKÉ DATABÁZE A PODPŮRNÉ METODY V PSYCHOLOGICKÉM PROFILOVÁNÍ

4.1 VICAP

Violent Criminal Apprehension Program je počítačová databáze, obsahující relevantní údaje jednotlivých násilných činů, vyhledávající společné nebo podobné znaky z předešlé trestné činnosti v různých částech státu. Za vznikem VICAPu je originální myšlenka amerického kriminalisty Pierce Brookse. Usilovným pátráním a s využitím archivních novinových článků dospěl u několika vražd ke stejnému pachateli. Věděl, že pro praktické využití této metodiky je zapotřebí jednotná počítačová databáze. Po schválení Ministerstvem spravedlnosti USA už nic nebránilo uvedení VICAPu do provozu.

Ve Spojených státech amerických se obzvlášť těžko pátrá po sériových vražích, neboť se neustále přemísťují a tím ztěžují práci místně příslušným vyšetřovatelům, kteří ne vždy ochotně spolupracují. FBI to vyřešila tím, že založila NCAVC¹⁰⁴, kde prostřednictvím vnitřních programů mohou různě místně příslušná policejní oddělení komunikovat, vyměňovat si informace a poskytovat si cenné rady a doporučení. „Ze 160 sériových vražd, odhalených během posledních dvaceti let, jich bylo 120 v USA. Aby bylo možné bojovat proti této epidemii, vytvořila americká odpovědná místa v rámci FBI program, který je naprosto unikátní na celém světě. Tyto vraždy, kdy se oběť se svým vrahem nezná, mají jen málo naděje, že budou vyřešeny tradičním vyšetřováním. FBI proto musela vytvořit nové metody, které spojují psychologii a informatiku, intuici a vědu. Aby bylo možné lépe identifikovat nějakého sériového vraha, je nutné pochopit jeho vnitřní motivace, jeho představivost, která se proměňuje v jistý rituál během vraždy nebo těsně po ní. Od roku 1979 FBI systematicky vyšetřovala uvězněné sériové vrahy, aby mohla připravit jejich psychologické portréty a založit počítačový program VICAP, jenž obsahuje rejstřík nevyjasněných vražd. Tento výzkum, vedený za pomoci psychiatrů, nám nejlépe umožňuje poznat fenomén, který změnil obraz obyčejného zločinu a přispěl k rozvoji kriminalistiky.“¹⁰⁵

29. května 1985 začal tento program fungovat, ale jeho příliš obsáhlý VI-CAP Crime Report odrazoval lokální vyšetřovatele, jelikož jeho vyplnění bylo dobrovolné, ztrácelo svůj smysl. Revize a zúžení dotazníkové části se VICAP dočkal v červenci 1986, kde místo 61

¹⁰⁴ Nacional Center for the Analysis of Violent Crime, se sídlem v Quanticu ve Virginii.

¹⁰⁵ DOUGLAS, J., OLSHAKER, M. *Cesta do temnot: Jak chránit a vychovávat děti, aby se nestaly obětí pedofilních násilníků*. Frýdek-Místek: Alpress, 1999, s. 9.

stran stačilo vyplnit pouze 15, avšak ke škodě obsáhlosti databáze bylo zadávání dat stále dobrovolné.

VICAP se zabývá zejména vraždami, pokusy o vraždu, zmizelými osobami s presumpcí zločinu a neidentifikovanými mrtvolami. Dále se zapisují data vyřešených i nevyřešených případů se sexuálním motivem jako znásilnění, sexuální zneužívání dětí, dále pyromanie, únosy aj. Před zadáním do systému musí vyšetřovatel vyplnit patnáctistránkové hlášení Crime Analysis Report, které obsahuje 189 otázek zohledňujících zejména:

- „1) Část administrativní: jurisdikce, typ zločinu, datum a čas.
- 2) Informace o oběti.
- 3) Fyzické informace o zločinci nebo o eventuálním podezřelém.
- 4) Prokazatelné informace o identifikovaném zločinci: trestní rejstřík, doznání.
- 5) Popis automobilu, který se pohyboval na místě zločinu.
- 6) Modus operandi a popis místa zločinu: jakým způsobem se zločinec přiblížil; místo, na kterém zločinec vstoupil v kontakt s obětí; události na místě zločinu (dopustil se zločinec krádeže, odřízl telefon?); eventuální vzkaz napsaný podezřelým na tělo oběti nebo jinam; symbolické akty spáchané zločincem (skládanka z kamenů, zapálené svíčky, obětovaná zvířata, fekálie ...)
- 7) Podmínky, za kterých byla objevena mrtvola (poloha těla, použití pout, osobní věci,...)
- 8) Důvody úmrtí, původ poranění, stopy kousnutí, mučící prvky, bizarní akty spáchané na mrtvole, sexuální akty...
- 9) Pitevní zpráva, použitá zbraň, výsledky laboratorních analýz (toxikologie, sérologie).
- 10) Žádost o psychologický profil.
- 11) Jiné podobné případy známé vyšetřovateli.
- 12) Shrnutí případu obsahující hlavní prvky.“¹⁰⁶

System vyhodnocuje shodné či blízké znaky případu s jinými trestnými činy spáchanými v minulosti a na závěr vybere deset nejpodobnějších. Mezi výše vyjmenovanými prvky jsou některé důležitější než ostatní a to je už úkolem konkrétního vyšetřovatele, aby posoudil a přiřadil k sobě ty nejmarkantnější.

„Cílem VICAP není tyto vraždy vyšetřovat, ale analyzovat je. Účinnost vyžaduje, aby se agenti osvobodili od předběžných obecných tendencí. Lépe se daří stanovit obecné parametry vražd než z nich pečlivě rekonstruovat jednotlivé zločiny. Jen zřídka se stává, že jsou si dvě

---

¹⁰⁶ BOURGOIN, S. *Bestiální vrazi: Autentické výpovědi o sériových vražích*. Plzeň: Nava, 1994, s. 32.

místa činu podobná, ačkoliv způsob vraždy může být podobný. Analýza zločinu a vyšetřování zločinu vyžaduje různou úroveň specifiky.“¹⁰⁷

Nedostatkem VICAPu byla absence případů se sexuálním motivem, které neskončily úmrtím napadené oběti. Důvod je zřejmý, protože pachatel znásilnění lehce přechází k vraždám. Tato situace se změnila po roce 1994, postupem času přicházely další změny, zejména díky rozvoji softwaru nebylo zapotřebí programátora, data se už nezasílala na NCAVC, ale policejní stanice měly vlastní přístup do databáze a případné vazby mezi trestnými činy si vytvářely samy.

Prostřednictvím tohoto systému mohou policejní stanice vést vyšetřování v několika státech najednou a tím si vzájemně poskytovat další cenné informace, které ve své celosti vytváří přesnější profil pachatele. Tato spolupráce umožňuje snazší dopadení kočovných sériových vrahů. VICAP je tedy první empirickou databází specifických trestných činů, neustále se rozvíjí a rozšiřuje o nové prvky, je jen otázkou času, kdy bude zadávání dat u daných případů povinné, či se rozšíří o vícejazyčnou podporu.

4.2 ViCLAS

Violant Crime Linkage Analysis System lze přeložit jako analytický systém spojování násilných trestných činů, pochází z dílen Kanadské policie Royal Canadian Mounted Police. Pod vedením zkušených vyšetřovatelů kanadské policie Sgt. Grega Johnsona a Sgt. Keitha Davidsona se dvojice počítačových vědců a softwarových inženýrů, John Ripley a Paul Leury, pustila do tvorby ViCLASu. Účelem měla být jednoduchá a universální obsluha, propojenost sítí, ať už místních či mezistátních. Ústředí se nachází v Ottavě, kam se zasílaly informace o případu a zároveň se odtud stahovala data z jiných regionů či států. Pole pro nadměrné vypisování jsou minimalizována, čímž se také eliminuje možná lidská chyba. Nabízené jazyky jsou: angličtina, francouzština, holandština, němčina a řada jiných jazyků přibývá přijetím tohoto systému v dalších státech.

Pravdou však je, že správnou interpretaci a efektivní zadání dat může provést jen proškolený pracovník. Nejlépe by se měl pohybovat pět let v oblasti vyšetřování sériových násilných zločinů, týkajících se vražd či sexuálních zločinů. Určité základy v informatice a základní humanitní vzdělání jsou též předpokládáné.

„Ačkoliv specialisté ViCLAS mohou pracovat na jednotlivých případech, nemohou pracovat izolovaně. Často hledají radu u ostatních, zejména v takových záležitostech, jako

---

¹⁰⁷ BOURGOIN, S. *Bestiální vrazi: Autentické výpovědi o sériových vražích*. Plzeň: Nava, 1994, s. 34.

jsou analytické strategie, aby si utvrdili své závěry.¹⁰⁸ Jsou-li na oddělení v malém počtu či jen jedna osoba, může se obrátit na jiná oddělení využívající tento program.

Hlavním účelem je rychlá, mezioblastní, mezistátní kooperace vyšetřovacích oddělení u sériových činů násilného a sexuálního rázu. Do databáze se zapisují zejména sexuálně násilné trestné činy, zejména pokud bylo použito vyhrožování či vyšší míra násilí, dále vraždy se sexuálním, nejasným či neznámým motivem, pohřešované osoby, u nichž okolnosti zmizení poukazují na spáchaný zločin, též se evidují trestné činy spáchané vůči dětem a mládeži, proti nimž bylo použito násilí, výhrůžek, lstivého jednání a jiných praktik za účelem odvedení na jiné místo.

Zadávaná data se týkají zejména:

- „informací o pachateli
- informací o oběti
- údajů o vztahu pachatel-oběť
- informací o místě činu
- údajů o poraněních oběti a o příčině smrti
- údajů k postupu pachatele při páčání činu, zejména verbální a fyzické údaje
- způsobu použití zbraní a jakož i jiných předmětů
- údajů o používaných vozidlech¹⁰⁹

Systém pracuje na jednodušších základech pod operačním systémem Windows, nezohledňuje se zde jen „modus operandi“¹¹⁰, ale i „signatura“¹¹¹, z čehož poznáme vnitřní seberealizační impulzy pachatele. Někdy je mezi nimi jen velmi tenká hranice, pachatel tak může konat vědomě i nevědomě. Efektivní analýza je zaručena standardizovanou sbírkou dat, metodologií a přesným zadáváním dat, otázky jsou konstruované stručně, jednosmyslně a uzavřeně, uživatel volí mezi předem nadefinovanými otázkami. Pro zadání do systému je nutné vyplnit 168 otázek zachycujících rukopis, chování, kriminální zvyklosti a jiné důležité znaky pachatele daného případu. Pokud zadávají dva vyšetřovatelé různé zločiny, jež spáchal tentýž pachatel, přičemž netuší spojitost případů, odpovídají na předem dané otázky a vybírají

---

¹⁰⁸ WILSON, L. *Violent Crime Linkage Analysis System (ViCLAS)* [online]. c2008, <http://www.rcmp-grc.gc.ca/viclas/viclas_e.htm>.

¹⁰⁹ *ViCLAS - Violent Crime Linkage Analysis System*. [online]. c2008, <<http://www.bka.de/kriminalwissenschaften/viclasinter.html>>.

¹¹⁰ „Modus operandi je naučené chování, to, co pachatel dělá, když páčá zločin. MO je dynamický – to znamená, že se může měnit.“ In DOUGLAS, J., OLSHAKER, M. *Lovec duší*. Frydek-Místek: Alpress, 1997, s. 280.

¹¹¹ „Signatura (označení pro singulární aspekty zločinů spojených s osobou pachatele), termín, který razím, aby se odlišoval od modu operandi, je to, co pachatel dělá, aby se seberealizoval. Je statická, nemění se.“ In Tamtéž.

odpovědi ze zobrazené nabídky. Je-li nalezena vazba mezi dvěma případy, přesouvají se do složky „série“.

Vzhledem k vícejazyčné podpoře je databáze přístupná uživatelům z různých zemí, ViCLAS přiřazuje určitým otázkám vyšší hodnotu, a pokud je nějaká z nich dotázána policistou z jiné země, systém propojí požadované dotazy, aniž by selektoval cizojazyčné zadání.

Na základě zpětného zhodnocení a zpracování statistického porovnání případu, lze vytvářet určité případové skupiny a podskupiny, v nichž se prostřednictvím vlastní analýzy snadno orientujeme a můžeme komparovat s ostatními i nadále kontinuálními případy. Takto lze vysledovat analogie mezi jednotlivými, nezávisle na sebe spáchanými trestnými činy, v kterých se může opakovat tentýž pachatel. Využívá se u

- „přepadení bank,
- vydírání,
- vyděračských únosů,
- trestných činů proti sexuálnímu sebeurčení,
- sexuálních násilných deliktů a zabití ve spojení se sexuálními delikty,
- zajetí rukojmích v interakci oběť-pachatel
- obtěžování politiků“¹¹²

Cílem ViCLASu je vypátrat neznámé násilné pachatele na základě jedinečných a individuálních stop, které po sobě zanechávají a tím vytváří předobraz svého budoucího zločinu, v němž se některé prvky „rukopisu“ budou dozajista opakovat.

Kanadská myšlenka vícejazyčné verze a optimalizace systému k uplatnění i v jiných zemích vedla k velkému rozšíření do celého světa¹¹³. Využívají ho v Kanadě, v řadě federálních států USA (Tennessee, Indiana), Německu, Rakousku, České republice, Belgii, Švýcarsku, Velké Británii, Nizozemí, Dánsku, Francii, Irsku, Švédsku, Norsku, Austrálii, na Novém Zélandu a řada států podniká kroky k jeho přijetí do praxe. Ve Velké Británii je ViCLAS zařazen pod Národní kriminalistickou fakultu v Bramshill, pracují zde 3 profilující analytici, 1 analytik zabývající se geografickým profilováním, 9 analytiků ViCLAS, 8 asistentů, 2 koordinátoři, 2 počítačová odborníci, všichni pracovníci jsou civilní zaměstnanci fakulty. Plošného užití tohoto systému se v Rakousku dočkali roku 1998.

¹¹² BUNDESKRIMINALAMT WIESBADEN. Operative Fallanalyse (OFA) [online]. c2008, <<http://www.bka.de/kriminalwissenschaften/ofainter.html#Viclas>>.

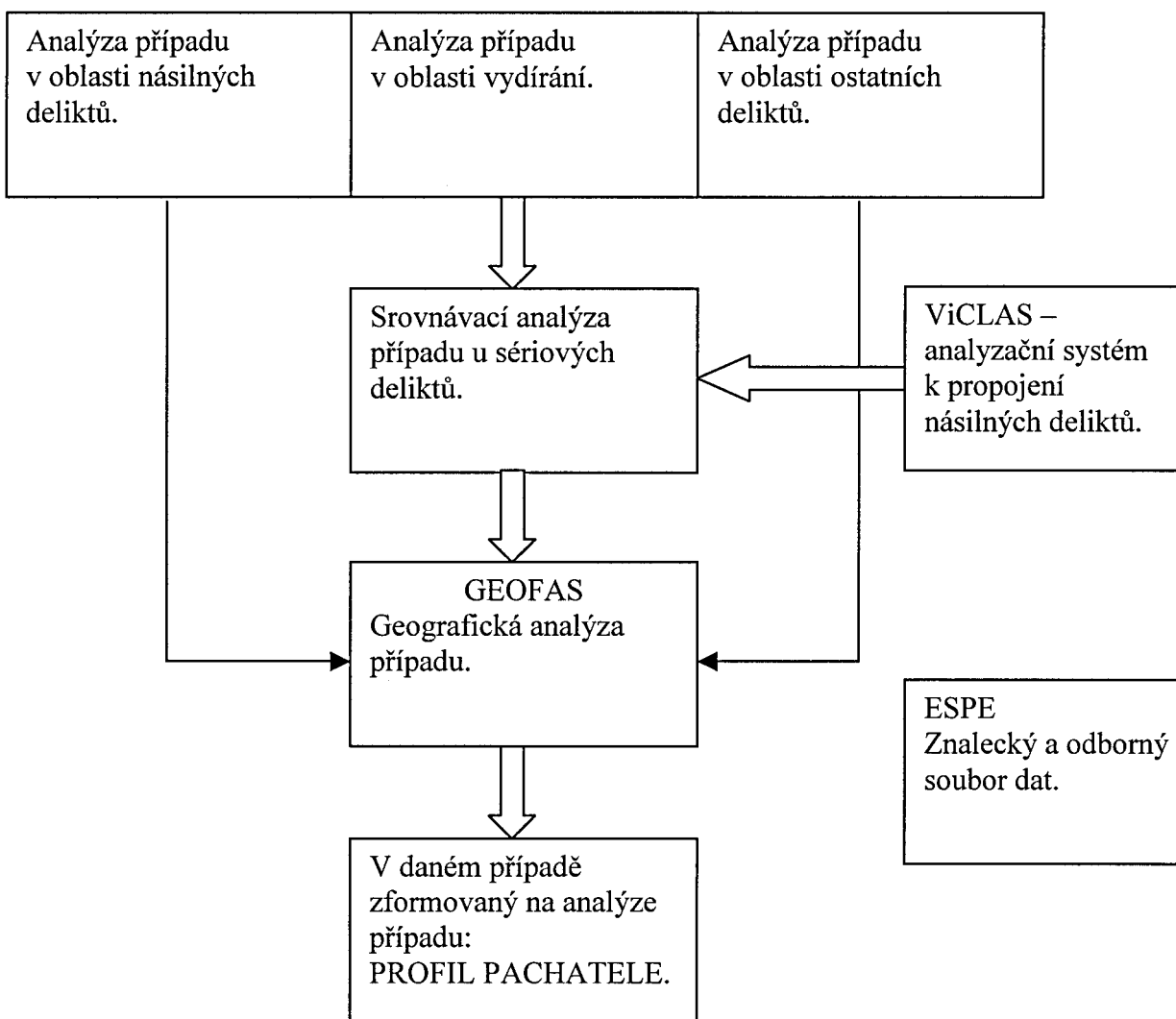
¹¹³ Srov. HOFMANOVÁ, J. Psychologické profilování. In *Kriminalistický sborník*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2002. č. 3, s. 36.

V Německu je ViCLAS veden jako podporující případová databáze u závažnější násilné kriminality, založená na filosofii případové analýzy. Ve schématech č. 1, 2 lze vidět výčet a názorně zjednodušenou kooperaci jednotlivých kriminalistických metod, včetně počítačových databází, též je vyobrazena stručná kontinuální návaznost u operativní analýzy případu (viz OFA).

Schéma č. 1: Metody operativní analýzy případu (OFA)¹¹⁴

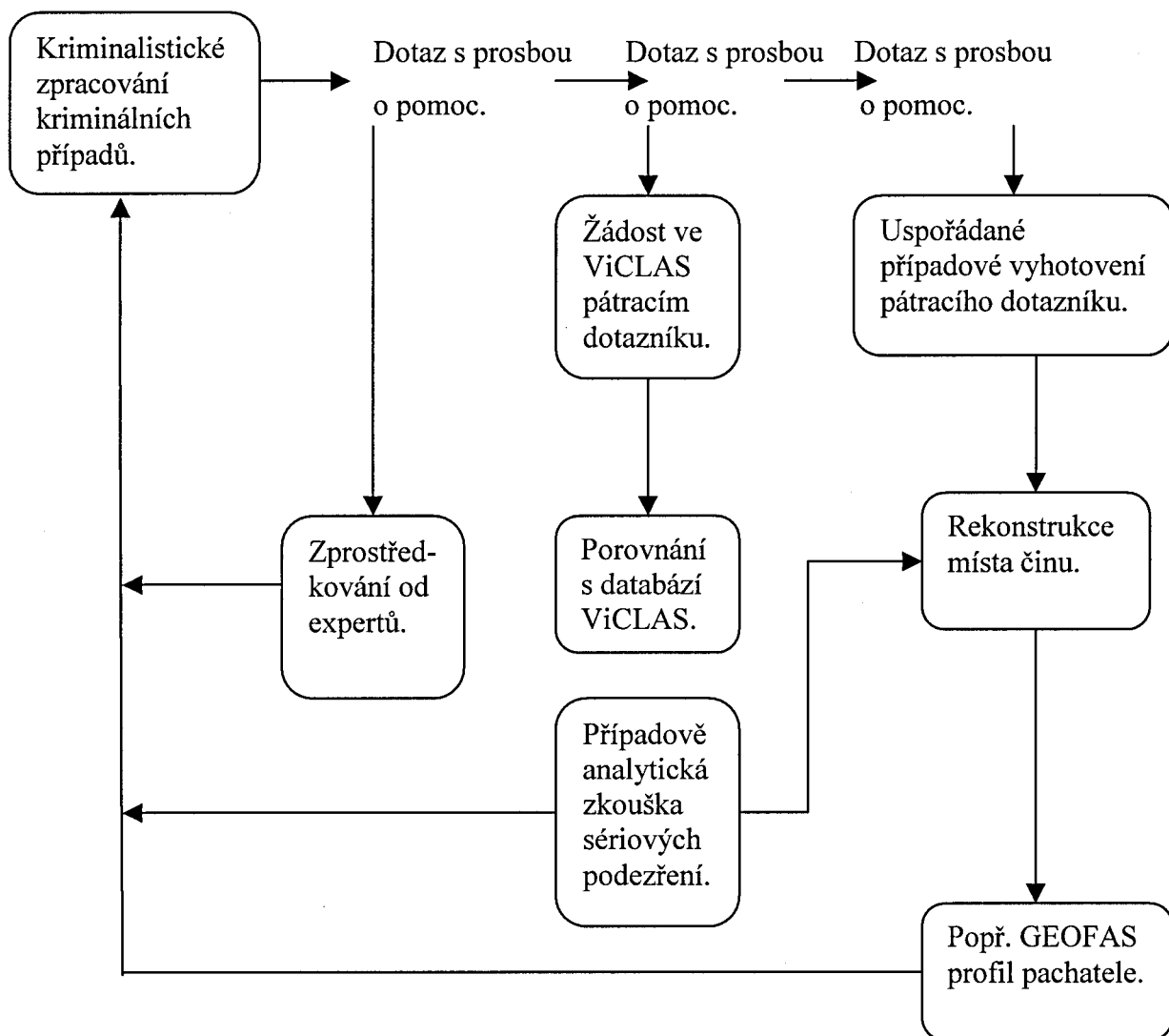
případové zkušenosti

počítačová podpora

¹¹⁴ BUNDESKRIMINALAMT WIESBADEN. *Methoden der Operativen Fallanalyse (OFA)* [online]. c2008, <<http://www.bka.de/kriminalwissenschaften/ofa.pdf>>.

Schéma č. 2: Zjednodušená představa průběhu práce u použití různých metod operativní analýzy případu (OFA)¹¹⁵

¹¹⁵ BUNDESKRIMINALAMT WIESBADEN. Vereinfachte Darstellung der Arbeitsabläufe beim Einsatz verschiedener Methoden der "Operativen Fallanalyse (OFA)" zur Unterstützung der kriminalistischen Fallbearbeitung [online]. c2008, <http://www.bka.de/kriminalwissenschaften/espe_viclas_ofa.pdf>.

Někteří vyšetřovatelé kritizují otevřenou databázi důležitých důkazů a připomínají hrozbu možného zneužití, opak je však pravdou. Zabezpečení tohoto systému je zaručeno v několika úrovních, každý přístup je ověřován, ať už se jedná o shlédnutí či tisk klíčových faktů. V některých státech není policista povinen zadávat do databáze vhodné případy, což lze pochopit vzhledem k počtu případů, náročnosti a pečlivosti vkládání dat, ale někteří to chápou jako narůstající byrokracii. Poslední argument lze vyvrátit úspěšností a zefektivněním práce mezi regionální či mezistátní policií, příkladem je Royal Canadian Mounted Police, kde je vkládání údajů povinné od počátku.

Do budoucna se hodlá ViCLAS zlepšit v několika směrech:

- „vylepšené flexibilní vyhledávání, možno zadávat do vyhledávače „a“/ „nebo“
- zjednodušené kroky dle vzoru Microsoft Windows
- přizpůsobení ostatním státům bez kořenové změny programu
- komparace zadaných kritérií s databází do několika minut
- spolupráce Royal Canadian Mounted Police s FBI, zejména propojení s databází VICAP
- zájem stát se největší světovou empirickou databází v oblasti trestné činnosti“¹¹⁶

4.3 Ostatní databáze

Další počítačové databáze v různých státech USA:

„- Iowa State Sex Crimes Analysis System;

- Minnesota State Sex Crimes Analysis System (MINN/SCAP);
- Washington State Homicide Investigation Tracking System (HITS);
- New York State Homicide Investigation & Lead Tracking (HALT);
- New Jersey Homicide Evaluation & Assessment Tracking (HEAT); and
- Pennsylvania State ATAC Program.“¹¹⁷

Dále:

- HVITS v Severní Karolíně USA

---

¹¹⁶ WILSON, L. *Violent Crime Linkage Analysis System (ViCLAS)* [online]. c2008, <http://www.rcmpgrc.gc.ca/viclas/viclas_e.htm>.

¹¹⁷ Tamtéž.

- HOLME (Home Office Large Major Enquiry System) v Anglii
- ABCI (The Australian Bureau of Criminal Intelligence) v Austrálii

5. GEOGRAFICKÉ PROFILOVÁNÍ

Geografické profilování je multidisciplinární věda spolupracující zejména s geografy, sociology a sociálními antropology, využívá souvislosti pohybu pachatele mezi jeho bydlištěm a místem činu před, v průběhu a po spáchání trestného činu, přičemž můžeme pozorovat určité zákonitosti, co se týče prvopachatelství či recidivy. „První takovýto profil byl zhotoven roku 1990, přicházely požadavky z rozmanitých federálních, zemských, státních a místně pátracích agentur napříč Severní Amerikou a Evropou, zahrnujíc Royal Canadian Mounted Police (RCMP), Federal Bureau of Investigation (FBI) a New Scotland Yard. ... Psychologický profil poskytuje porozumění pravděpodobné motivaci, chování a životnímu stylu pachatele a tudíž přímo navazuje na jeho/její prostorové aktivity. Psychologické a geografické profily tedy spolupracují, aby pomohly vyšetřovatelům rozvinout obraz osoby zodpovědné za příslušný zločin. Je nutné poznamenat, že ne všechny typy pachatelů nebo druhy zločinů mohou být geograficky profilovány. ...Psychologický profil není nutný předchůdce geografického profilování, ačkoliv může poskytnout porozumění, může být užitečný obzvláště v případech týkajících se malého počtu trestných činů.“¹¹⁸

V praxi jde o nasměrování vyšetřování správným směrem, zejména v soustředění policejních sil v dané lokalitě, střežení zón, kde jsou pachatelé aktivní. Vytvářejí se určité prostorové předpoklady příštího působení pachatele a zároveň dochází k upřesňování v hledání základny pachatele. Užívá se v případech:

- sériových vražd
- znásilnění
- žhářství
- loupeží
- atentátů
- únosů

Ve stručném přehledu uvedu některé teorie významných představitelů geografického profilování, jelikož samotná kapitola by byla stejného rozsahu jako psychologické profilování, zvolil jsem jen některé z nich. I zde platí pravidlo, že geografický profil je pouze segmentem kriminálního vyšetřování, vedle tradičních vyšetřovacích technik.

---

¹¹⁸ JACKSON, J.L., BEKERIAN, D.A. *Offender profiling theory, research and practice*. Padstow, TJ International Ltd., 2006, s. 161.

5.1 David Canter a kruhová hypotéza

„Mezi nejpřednější kritiky práce FBI patřil David Canter, který si vybral svoji vlastní cestu v rozvoji své speciální metody profilování. Kritizoval, a dokonce odmítl část práce FBI kvůli nedostatku vědecké přesnosti. Canter preferoval označení svého vlastního přístupu jako pátrací psychologie.“¹¹⁹ Společně s dalšími spolupracovníky vypracoval pět znaků pachatelova chování, u niž doufal, že pomohou v pátrání, samotný D. Canter se vždy pokoušel zachovávat vědecký charakter vyšetřování.

„1. Domácí poloha

Vědomosti o tom, kde byla série zločinů spáchána, může prozradit něco o pravděpodobných místech pachatelova obydlí. Například většina násilnění je spáchána v oblasti pachatelova bydliště.

2. Kriminální životopis

Jak bylo poznamenáno výše, Canter věřil, že pečlivé studium způsobu, jakým jednotlivci spáchá zločin, může poskytnout cenné klíče k jejich kriminální historii.

3. Domácí/společenské znaky

Canter předpokládal, že odlišné typy zločinu jsou pravděpodobně spáchány lidmi s odlišným rodinným a společenským původem.

4. Osobní znaky

Zatímco Canter by zdaleka nešel tak daleko jako FBI ve zkoušení pojítek mezi znaky trestných činů a pravděpodobnou osobností pachatele, věřil, že osobní znaky působí na typ a styl spáchaných trestných činů.

5. Pracovní/vzdělávací historie

Canter věřil, že důkladné studium trestného chování může občas prozradit návod k pochopení pachatelovy historie. Tedy trestné činy, které ukazují důkazy pečlivého, sofistikovaného a detailního plánování, mohou být pravděpodobně spáchány někým s vysokou inteligencí a dobrou vzdělanou kvalifikací.“¹²⁰

Využil teorii mentálních map, jež jsou zakotveny v každém z nás, jednáme a pohybujeme se podle nich a nemusíme si to ani uvědomovat. „Mentální mapy jsou vnitřní znázornění vnějšího světa a jsou unikátní u každého jednotlivce. Ačkoliv velký počet lidí žije na stejném území města, každý bude mít lehce odlišnou mentální mapu tohoto území. ... Mentální mapy jedinců jsou ovlivněny tím, kde dotyční pracují a dokonce i tím, jakou práci vykonávají.“¹²¹

¹¹⁹ AINSWORTH, P. B. *Offender profiling and crime analysis*. Portland: Willan Publishing, 2001, s. 117.

¹²⁰ Srov. AINSWORTH, P. B. *Offender profiling and crime analysis*. Portland: Willan Publishing, 2001, s. 119-120.

¹²¹ Tamtéž, s. 127-128.

Pachatel jedná podle této mapy, vybírá si místo útoku, vyhodnocuje míru nebezpečí konkrétní lokality, vyhýbá se střeženým místům, to vše zahrnuje do konečného plánu útoku. „Pachatelé mají tendence vybírat si místa, se kterými jsou důvěrně obeznámeni, a na kterých se domnívají, že jejich přítomnost nepodníká nedůvěru. Tato znalost může být policii užitečná v pomoci při rozhodování se, kde mohou začít prospěšně pátrat po pachateli.“¹²²

Problémem se zabývají výzkumníci, zejména skupina kolem Davida Cantera, v Liverpooler Center for Investigative Psychology. „Canter nejdříve vypracoval prototypické schéma prostorového chování pachatele. Podle jeho teorie jsou první zločiny série spáchány v určité „rozumné“ vzdálenosti od „základny“. Základnou se rozumí bydliště pachatele či jeho partnerky anebo pracoviště pachatele. Rozumná vzdálenost se vypočítává podle následujících dvou psychologických hledisek: pachatel se musí na místě činu cítit dobře, vyznat se tam a mít šanci se rychle vrátit na základnu, současně však nesmí v lokalitě kolem místa činu potkat známé osoby, nesmí být poznán. S pokračující sérií pachatel rozšiřuje svůj akční rádius, neboť získává na sebejistotě i sebevědomí. D. Canter však později na základě živých případů korigoval tuto koncepci. Doplnil ji o tzv. kruhovou hypotézu. Všiml si totiž, že některé typy sériových pachatelů se po určitém počtu zločinů přibližují opět ke své základně. Podle kruhové hypotézy je nutné identifikovat dvě vzájemně nejvzdálenější místa činu, ty představují pomyslný průměr kruhu, v jehož středu leží základna pachatele.“¹²³

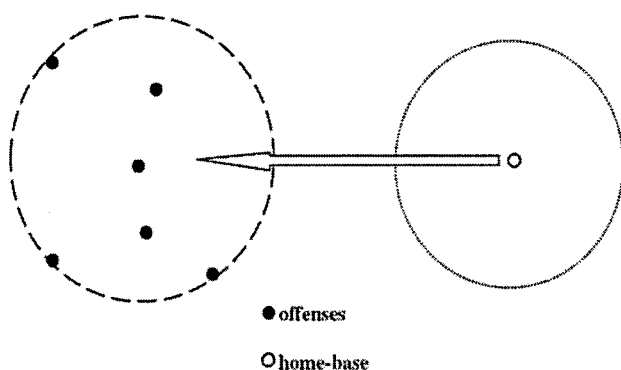
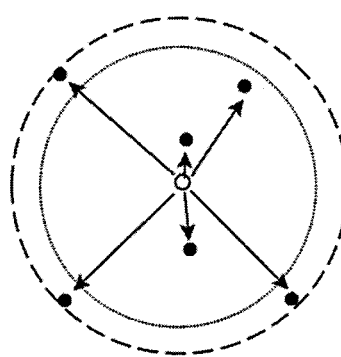
Vztah mezi bydlištěm pachatele a místem činu podává D. Canter ve své dojíždějící hypotéze. Tmavé body představují útoky pachatele, světlý bod znázorňuje jeho základnu či bydliště, ze znázornění je vidět kumulace napadení v dostatečné vzdálenosti od bydliště útočníka (schéma číslo 3). „V popisu dojíždějícího procesu Canter předpokládá, že pachatel cestuje z jeho či jejího domova k místu útoku. Střed této hypotézy je v tom, že není žádný zřejmý vztah mezi rozsahem a polohou kriminální oblasti a její vzdáleností od bydliště pachatele.“¹²⁴ Schéma číslo 4 vychází z teorie o ohniskovém umístění základny pachatele. „Druhý model, vytvořený Canterem a jeho kolegou, je založený na nájezdové hypotéze. Pravděpodobně by tato hypotéza předpověděla průměrně větší vzdálenost mezi místy činu, pachatel musí déle cestovat od bydliště k místu činu. Canter zjistil, že 91 % vybraných pachatelů mělo své činy situováno uvnitř kruhového regionu, který byl označen jako kruhová hypotéza. Bylo také zjištěno, že 87 % pachatelů mělo základnu uvnitř kruhové hypotézy předvídaného území.“¹²⁵

¹²² AINSWORTH, P. B. *Offender profiling and crime analysis*. Portland: Willan Publishing, 2001, s. 129.

¹²³ ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, s. 382.

¹²⁴ GODWIN, G. M. *Criminal psychology and forensic technology: a collaborative approach to effective profiling*. Washington: CRC Press, 2001, s. 297.

¹²⁵ Tamtéž.

Schéma č. 3: Dojíždějící hypotéza¹²⁶Schéma č. 4: Nájezdová hypotéza¹²⁷

Kritika D. Cantra se týká zejména:

- některých zločinů, které nebyly ohlášeny, ani zaznamenány
- některých údajů, které nemusí být podloženy pravdivými důkazy
- sériových trestných činů u nichž nevíme, zda je všechny spáchal tentýž pachatel
- obavy ze sloučení modu operandi u dvou a více pachatelů působících v téže lokalitě
- nepravdivých přiznání pachatelů, ke kterým jsou někdy přinucováni vyšetřovateli, za účelem zvýšení objasněnosti případu

5.2 Criminal geographic targeting (CGT)

Tento počítačový program, vytvořený D. Kimem Rossmem, „vytváří pravděpodobné trojrozměrné rozvržení nazývané nebezpečný povrch, vrchol¹²⁸ kteréhokoliv bodu představuje možné bydliště nebo pracoviště pachatele (schéma č. 5). Nebezpečný povrch je poté navrstven na pouliční mapu místa činu (schéma č. 6); takové mapy se nazývají geoprofil, užívá se řada barev, aby znázornily měnící se pravděpodobnosti. Geoprofil může být myšlen jako otisk prstu pachatelovy kognitivní mapy.“¹²⁹

¹²⁶ GODWIN, G. M. *Criminal psychology and forensic technology: a collaborative approach to effective profiling*. Washington: CRC Press, 2001, s. 297.

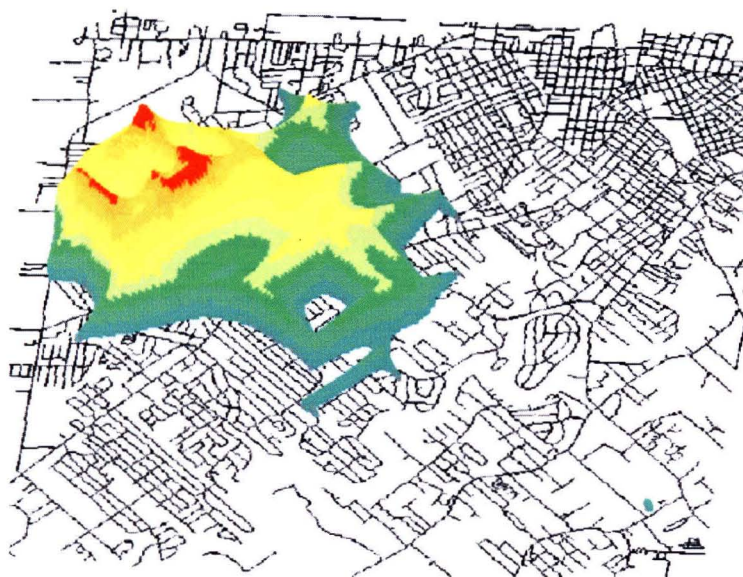
¹²⁷ Tamtéž, s. 298.

¹²⁸ Červená barva znázorňuje nejpravděpodobnější bydliště nebo pracoviště pachatele.

¹²⁹ JACKSON, J. L., BEKERIAN, D. A. *Offender profiling theory, research and practice*. Padstow, TJ International Ltd., 2006, s. 162.

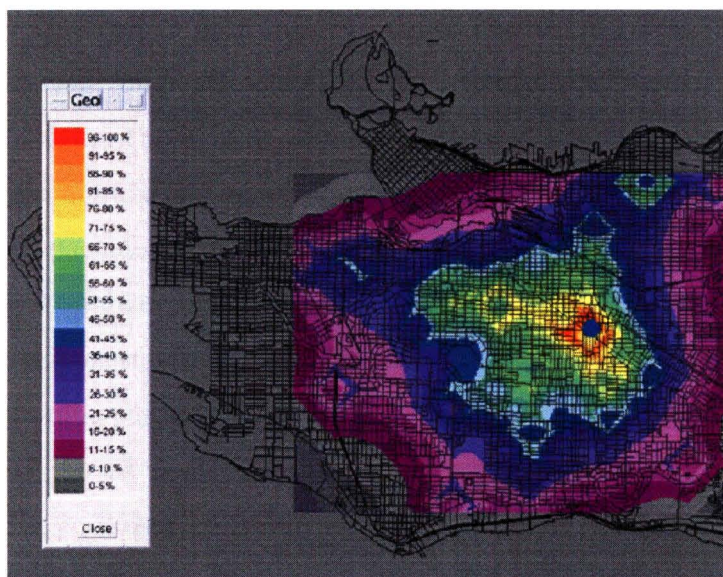
Algoritmus, tvořící základ tohoto programu, pracuje s určitými hodnotami¹³⁰, ze kterých poté, podle předem zhotovených vzorců, vypočítá pravděpodobnostní hodnotu pachatelova útočiště, zejména z místa činu, přičemž platí zásada, čím více je trestných činů se stejným schématem místa činu, tím přesnější je model. Na pravděpodobné lokality jsou nasazeny soustředěné policejní jednotky, upřednostňující podezřelé z těchto míst, kteří jsou často i nadále aktivní v kriminálním jednání.

Schéma č. 5: Ohrožený povrch ze sérií ozbrojených loupeží (Vancouver, Kanada)¹³¹

¹³⁰ „...funkce ubývání vzdálenosti „f(d)“, jež napodobuje cestu ke kriminálnímu jednání. Každému bodu „x, y“, umístěném ve vzdálenosti „d“ od místa činu „i“, je přiřazena pravděpodobnostní hodnota „f(di)“. Finální hodnota pro bod „x, y“, představující možné pachatelovo bydliště, je určena sčítáním „N“ hodnot pro tento bod, vytvořených od „N“ odlišných míst činů.“ In JACKSON, J. L., BEKERIAN, D. A. *Offender profilnig theory, research and practice*. Padstow, TJ International Ltd., 2006, s. 162.

¹³¹ JACKSON, J. L., BEKERIAN, D. A. *Offender profiling theory, research and practice*. Padstow, TJ International Ltd., 2006, s. 162.

Schéma č. 6: Geoprofil ze sérií ozbrojených loupeží (Vancouver, Kanada)¹³²

¹³² JACKSON, J. L., BEKERIAN, D. A. *Offender profilng theory, research and practice*. Padstow, TJ International Ltd., 2006, s. 163.

ZÁVĚR

Je zřejmé, že psychologické profilování je pouze podporou vyšetřování, nikoliv jedinou metodou při objasňování činů kriminální povahy. Používá se v takových případech, kdy ostatní postupy selhávají, nebo už dále nevedou správným směrem, či jsou na mrtvém bodě. V takovýchto případech může tato metoda pomoci odkrýt zahalené případy otázkami, objasnit motivaci a jednání pachatele, vysvětlit možné reakce oběti a tak dále postupovat ve vyšetřování. Nelze se ohlížet na statistiku či objasněnost případů touto metodou, jelikož mnoho případů by se pozastavilo či promlčelo, ať už pro nedostatek důkazů či v důsledku dlouhodobě neefektivního pátrání.

Přesto je žádoucí mít na paměti, že pokaždé jde o jisté předpoklady či domněnky lidí, avšak vycházejících z podložených zdrojů, statistických údajů, které mohou pomoci, či se stát důležitým vodítkem případu. Jde o to, aby se vždy zúžil počet podezřelých osob, což značně zkracuje dobu k dopadení pachatele, ať už na základě fyzických, psychologických či sociodemografických činitelů.

Vzhledem k dnešní době, kde násilí a brutalita neustále stoupá, narůstá počet trestných činů, kdy se pachatel a oběť vzájemně neznají, je nezbytné neustále rozšiřovat paletu pátracích a podpůrných metod vyšetřování. Každý vyřešený případ je zdrojem zkušeností a relevantních informací, v opačném případě je nám varováním před dalším zaváháním či pochybením. Na závěr mohu jen dodat velmi výstižný citát F. Nietzscheho: „Kdo zápasí s nestvůrami, ať se má na pozoru, aby se přitom nestal nestvůrou. A hledíš-li dlouho do propasti, vhlédne pak propast i do tebe.“¹³³

SUMMARY

It stands to reason that offender profiling is only a support for investigation and not a method for elucidating the nature of criminal acts. It is best used in cases where other processes fail or do not lead in the right direction or when there is a deadlock. In such cases this method can help to uncover otherwise hidden aspects by using particular questions, clear up the motivation and the acts of the perpetrator and explain the possible reactions of a victim thus enabling the investigation to proceed. It is impossible to use statistics or detection rates to evaluate this method as many cases would have lapsed as a matter of course for want of evidence as a result of ineffective investigation in the long term.

---

¹³³ NIETZSCHE, F. *Mimo dobro a zlo : předehra k filosofii budoucnosti*. Praha: Aurora, 1998, s. 75.

Nevertheless is important to bear in mind that every time popular assumptions or conjectures are involved, however divergent from well-founded sources or the statistical indications, this method can help and could become an important lead in a case. The method enables the limitation of the number of suspected persons which, in turn, considerably reduces the time needed to apprehend the perpetrator, be it on the basis of physical, psychological or socio-demographic factors.

Today, when there is a constant rise in violence and brutality and an increase in the number of criminal acts in which the offender and the victim do not know each other, it is necessary constantly to expand the palette of search and support methods for the investigation. Every solved case is a source of experience and relevant information and, if not, it can serve as a warning before other hesitations or oversights. I end with the apposite quotation of Friedrich Nietzsche: "He who fights with monsters might take care lest he thereby become a monster. And if you gaze for long into an abyss, the abyss gazes also into you."

POUŽITÁ LITERATURA:

Primární litera:

- BOROVÍČKA, V. P. *Velké případy FBI*. 1. vyd. Praha: ROH, 1987. 392 s.
- BOURGOIN, S. *Bestiální vrazi: Autentické výpovědi o sériových vrahích*. 1.vyd. Plzeň: Nava, 1994. 223 s. ISBN 80-85254-35-2.
- BOURGOIN, S. *Černá kniha sériových vrahů*. Přeložil J. Žák. 1. vyd. Praha: XYZ, 2005. 551 s. ISBN 80-86864-49-9.
- ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. 431 s. ISBN 80-86473-86-4.
- ČÍRTKOVÁ, L. *Kriminální psychologie*. 1.vyd. Praha: Eurounion, 1998. 255 s. ISBN 80-85858-70-3.
- ČÍRTKOVÁ, L. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. 191 s. ISBN 978-80-247-2014-2.
- ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. 3. vyd. Praha: Grada, 2000. 256 s. ISBN 80-7178-475-3.
- DOUGLAS, J., OLSHAKER, M. *Cesta do temnot: Jak chránit a vychovávat děti, aby se nestaly obětí pedofilních násilníků*. Přeložil J. Orel. 1. vyd. Frýdek-Místek: Alpress, 1999. 453. ISBN 80-7218-179-3.
- DOUGLAS, J., OLSHAKER, M. *Lovec duší*. Přeložil J. Orel. 1. vyd. Frýdek-Místek: Alpress, 1997. 415 s. ISBN 80-7218-009-6.
- GILLERNOVÁ, I.; KOUKALOVÁ, H. a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006. 282 s. ISBN 80-2461293-3
- CHMELÍK, J. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1.vyd. Praha: Portál, 2003. 201 s. ISBN 80-7178-739-6.
- KUCHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. 568 s. ISBN 80-7179-813-4.
- NETÍK, K., NETÍKOVÁ, D., HÁJEK, S. *Psychologie v právu*. 1. vyd. Praha: C. H Beck, 1997. 140 s. ISBN 80-7179-177-6.
- NĚMEC, M. *Kriminalistická taktika pro policisty*. 1. vyd. Praha: Eurounion, 2004. 328 s. ISBN 80-7317-036-1.
- NIETZSCHE, F. *Mimo dobro a zlo: předehra k filosofii budoucnosti*. Přeložila V. Koubová. 2. vyd. Praha: Aurora, 1998. 210 s. ISBN 80-85974-54-1. Kapitola 4, Výroky a mezihry, s. 65-80.

- PINCUS, J. H. *Masoví vrazi*. Přeložil I. Pospíšil. 1.vyd. Jihlava: EKON, 2002. 205 s. ISBN 80-7106-584-6.
- STRAUS, J. *Kriminalistická taktika*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. 278 s. ISBN 80-86898-40-7.
- VALERIÁN, L., ŠULC, V. *Bratrstvo tajných hrobů*. 1. vyd. Praha: Epoque, 2006. 196 s. ISBN:80-87027-03-5.
- WEISS, P. *Sexuální deviace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 351 s. ISBN 80-7178-634-9.
- WEISS, P. a kol. *Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Grada, 2000. 212 s. ISBN 80-7169-795-8.
- ZÁHORSKÁ, J. *Psychologická intervence při vyšetřování trestných činů*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 136 s. ISBN 978-80-7367-236-2.

Sekundární literatura:

- ČÍRTKOVÁ, L. Sérioví vrazi. In *Policista*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2007. č. 3, příloha s. 1-3.
- ČÍRTKOVÁ, L. Role oběti ve vyšetřování násilných trestných činů. In *Kriminalistický sborník*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2001. č. 4, s. 34-39.
- ČÍRTKOVÁ, L., ČERVINKA, F. Psychologické profilování: mýtus a skutečnost. In *Kriminalistika*. Praha: Odbor vydavatelství a tisku MV, 1995. č. 1, s. 21-27.
- ČÍRTKOVÁ, L. Psychologické profilování: teoretický základ a empirická databáze. In *Kriminalistika*. Praha: Odbor vydavatelství a tisku MV, 1995 č. 2, s. 110-115.
- HOFMANOVÁ, J. Psychologické profilování. In *Kriminalistický sborník*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2002. č. 3, s. 33-36.
- KAPLAN, M. Psychologické profilování v analýze násilných trestných činů. In *Sborník Policejní akademie ČR*. 2002. č. 2, s. 183-189.
- MAREŠOVÁ, A. K problematice klasifikace pachatelů trestných činů. In *Kriminalistika*. Praha: Odbor vydavatelství a tisku MV, 1995. s. 30-39.
- MUSIL, J., Konrád, Z., Suchánek, J. Psychologické profilování pachatele. In *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 62-64, ISBN 80-7179-878-9.
- MUSIL, J. a kol. Psychologické profilování pachatele. In *Kriminalistika*. Praha: Tiskárny Vimperk, 1994. s. 38-39, ISBN 80-2060423-5.
- PORADA, V. Psychologické profilování neznámého pachatele závažné trestné činnosti. In *Kriminalistika*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2001. s. 45-50, ISBN 80-7204-194-0.

- PROTIVINSKÝ, M. Od analýzy případu k profilu pachatele. In *Kriminalistika*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2007. č. 1, s. 63-69, ISSN 1210-9150.
- SOCHŮREK, J. Šílení střelci. In *Nástin vybraných problémů forenzní psychologie*. 1. vyd. Liberec: Vysokoškolský podnik s.r.o Liberec, 2002. s. 28-32, ISBN 80-7083-680-6.
- ŠIMOVČEK, I. Kriminalistické profilovanie a profil páchatel'a. In *Kriminalistika*. Bratislava: IURA EDITION, 2001. s. 29, ISBN 80-89047-12-2.
- THOŘ, J. Modus operandi z jiného pohledu. In *Kriminalistický sborník*. Praha: Tiskárny Ministerstva vnitra, 1996. č. 3, (40) s. 108.

Cizojazyčná literatura:

- AINSWORTH, P. B. *Offender profiling and crime analysis*. 1st. printing. Portland: Willan Publishing, 2001. 197 s. ISBN 13 978-1-903240-22-9.
- GODWIN, G. M. *Criminal psychology and forensic technology: a collaborative approach to effective profiling*. 1st. printing. Washington: CRC Press, 2001. 350 s. ISBN 0-8493-2358-4.
- JACKSON, J. L., BEKERIAN, D. A. *Offender profiling theory, research and practice*. 1st. printing. Padstow, TJ International Ltd., 2006. 235 s. ISBN -13:978-0-471-975656
- SCHNEIDER, H. J. Situative Aspekte delinquenter Handlungen und der Prozeß des Opferwerdens. In *Kriminal psychologie*. Weinheim und Basel: Beltz Verlag, 1983. s. 74-84. ISBN 3-407-54633-5.
- MCKEE, G. R. *Why mother kill: a forensic psychologist's casebook*. 1st. printing. New York: Oxford university press, 2006. 259 s. ISBN 0-19-518273-1.
- ROSSMO, D. K. *Geographic profiling*. 1st. printing. Boca Raton: CRC Press, 2000, 354 s. ISBN 0-8493-8129-0.
- TURVEY, B.E.: *Criminal Profiling: An Introduction to Behavior Evidence Analysis*. 2nd printing. New York: Academic Press, 2002. 717 s. ISBN 0-12-705041-8.

Elektronické informační zdroje:

- BUNDESKRIMINALAMT WIESBADEN. *Operative Fallanalyse (OFA)* [online]. c2008, [cit. 2008-04-10]. <<http://www.bka.de/kriminalwissenschaften/ofainter.html#Viclas>>.

BUNDESKRIMINALAMT WIESBADEN. *Vereinfachte Darstellung der Arbeitsabläufe beim Einsatz verschiedener Methoden der "Operativen Fallanalyse (OFA)" zur Unterstützung der kriminalistischen Fallbearbeitung* [online]. c2008, [cit. 2008-05-17]. <http://www.bka.de/kriminalwissenschaften/espe_viclas_ofa.pdf>.

BUNDESKRIMINALAMT WIESBADEN. *Methoden der Operativen Fallanalyse (OFA)* [online]. c2008, [cit. 2008-05-18]. <<http://www.bka.de/kriminalwissenschaften/ofa.pdf>>

ČÍRTKOVÁ, L. *Současné trendy v kriminalistické psychologii* [online]. c2000, poslední revize leden 2001 [cit. 2008-01-20]. <<http://www.mvcr.cz/casopisy/kriminalistika/2007/01/cirtkova.pdf>>.

DERN, H., ERPENBACH, H., HASSE, G., A KOL. *Qualitätsstandards der Fallanalyse* [online]. c2003, die letzte Revision Juni 2003, [cit. 2008-05-20]. <http://www.bka.de/lageberichte/weitere/ofa_qualitaetsstandards.pdf>.

KILLMIER, B. *Australian bureau of criminal intelligence - Tracking violent crime* [online]. C1997, last revision 16th of August 2004 [cit. 2007-12-03]. <<http://www.aic.gov.au/conferences/outlook97/killmei.pdf>>.

MÜLLER, T. *Nejupřímnější je pachatel tehdy, když provádí svůj čin* [offline]. c2003, [cit. 2004-08-10]. <<http://stoplusjedna.newtonit.cz/stare/200311/so11a00b.asp>>.

VICK, J., DERN, H. *Wie kann ich Profiler werden?* [online]. c2005, die letzte Revision April 2005, [cit. 2008-03-16]. <<http://www.bka.de/lageberichte/weitere/profiler.pdf>>.

ViCLAS - Violent Crime Linkage Analysis System. [online]. c2008, [cit. 2008-03-25]. <<http://www.bka.de/kriminalwissenschaften/viclasinter.html>>.

WILSON, L. *Violent Crime Linkage Analysis System (ViCLAS)* [online]. c2008, poslední revize 28-4-08 [cit. 2008-05-06]. <http://www.rcmp-grc.gc.ca/viclas/viclas_e.htm>.

Právní předpisy:

Zákon č. 140/1961 Sb., *trestní zákon*, podle stavu k 28.01.2008.

